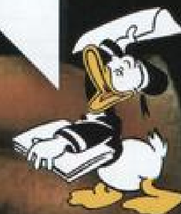
www.politikin-zabavnik.rs

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Belgien 4,10 EUR
BiH 5 KM
Great Britain 3,30 GBP
Greece 4,80 EUR
Deutschland 4,10 EUR
Italy 5 EUR
С. Македонија 150,00 ДЕН
Nederland 4,10 EUR
Österreich 4,10 EUR
Schweiz/Suisse 6 CHF
Slovenija 3,50 EUR
Sverige 46,00 SEK
USA 6 USD
France 4,10 EUR
Hrvatska 25,00 KN
Црна Гора 2,70 EUR

За све од 7 до 107!

3. 9. 2021. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXXXIII • ЦЕНА 200 ДИНАРА • БРОЈ 3630

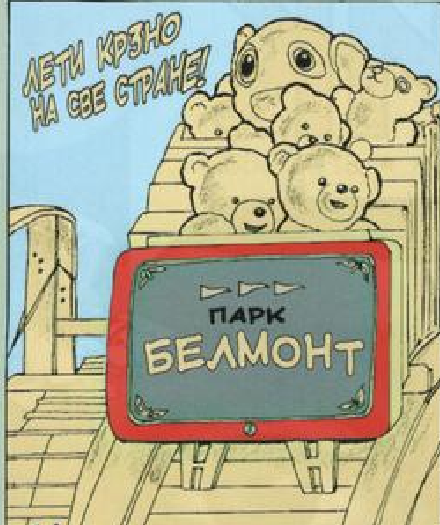
ISSN0032-339-x
PRINTED IN SERBIA

ШМИНКА НА РАТНОЈ СТАЗИ

Ripley

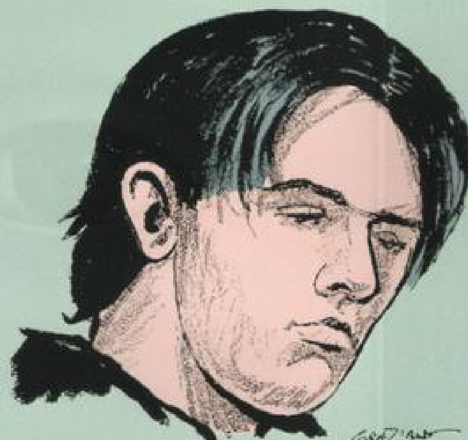
Веровали или не!

НИСАМ ЈА КЛОВН!

МЛАДИЋ ПО ИМЕНУ РОНАЛД МЕКДОНАЛД ОПТУЖЕН ЈЕ 2005. ГОДИНЕ ЗА КРАЂУ ИЗ РЕСТОРАНА БРЗЕ ХРАНЕ „ВЕНДИЗ".

www.ripleys.com www.gocomics.com

9-22 Distributed By Andrews McMeel for UFS.

Јесте ли већ чули да...

... прва научна ископавања на подручју Србије извео је Михаило Валтровић (1839–1915), утемељивач српске археологије, на археолошком налазишту Виминацијум 1882. године ■

... морски коњиц је једина животиња на Земљи код које мужјак рађа младе и брине о њима након што женка положи јајашца ■

... народ Јапана први пут је чуо глас свог цара Хирохита (1901–1989) 15. августа 1945. године, кад је преко радија најавио безусловну предају јапанске војске у Другом светском рату ■

... Прашки замак, највећи дворски комплекс на свету и вишевековна резиденција чешких владара, састоји се од 4 цркве, 4 палате, 7 башта и 7 помоћних зграда – обухватајући површину од око 70.000 квадратних метара ■

... сваког минута у свету се прода преко милион пластичних боца ■

... српска репрезентација у бадминтону као екипном спорту први пут је наступила 1995. године на такмичењу у Турској ■

... Американац Леонидас Фендер (1909–1991), творац најпознатијих електричних гитара на свету, примљен је у Дворану славних рокенрола иако никад није научио да свира инструмент који је осмислио ■

... тасманијски ђаво има најјачи угриз од свих малих сисара на свету ■

... амбидекстер је човек који користи обе руке подједнако вешто ■

... графитна оловка с гумицом на врху појавила се 1858. године, али је Врховни суд Сједињених Америчких Држава патент прогласио неважећим, пошто се „изум" састоји од два већ постојећа предмета ■

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

Роми у старом Београду

ВАТРЕНИ КРАЉЕВИ СЛОБОДЕ

Ђорђе Станојевић снимио је овог дечака с виолином 1912. године. Слика је накнадно обојена и ушла је у историју српске фотографије.

Током живота у старом Београду Роми су често понављали молитву „Боже, памет у главу кад изнова свет ствараш!"

У турским пописима из 16. века као стални житељи Београда нашли су се и Роми – муслимани и хришћани. Њихови даљи преци су с другом „децом сунца" дошли из Индије. Трагове лутања сачували су у свом језику кроз персијске, јерменске, турске, грчке, српске речи. За разлику од Рома чергара, који су се довијали како доћи до хране, радили су као ковачи и музичари. Имали су старешину („харачлију"), задуженог за убирање пореза и увођење реда. И у наредним вековима слично су преживљавали, о чему сведоче путописи. Турчин Евлија Челебија, који је посетио Београд 1660. године, описао је како на обали Саве праве гвоздене столице, узенгије, маказе, букагије. Поправљали су лађе на пристаништу, па су наковањ прогласили за светињу и учили наследнике занату. Француски писац и дипломата Мишел Кикле запазио је да Роми и Ромкиње „пријатно играју и певају уз пратњу свога ћеманета". А Феликс Каниц загледао се у ватрене очи њихових жена, па му нису сметале неравна калдрма и галама.

У 18. веку Роми су за презимена узимали очево име или надимак (Црни, Мали, Топал, Музикант). Током ратова између Турске и Аустрије за превласт над Београдом, делили су судбину осталих житеља. Почетком наредног века неки од њих прикључили су се Првом српском устанку. По ослобођењу земље добили су представника у Скупштини, имања, право на вероисповест, језик и обичаје. Харачлије су укинуте. Више Рома запослило се у тополивници на Калемегдану. Међутим, после пропасти устанка, ствари су враћене на старо.

Након Другог српског устанка, кнез Милош Обреновић скупљао је „ромски харач" у име османске власти и предавао га везиру у Нишу. Тај посао поверавао је својим слугама и чуварима, којима, по сведочењу Нићифора Нинковића, нико није могао утећи:

„У оно време тако су Србљи дивљи и свирепи били како исто тигри и лафови."

Новац је стизао од ковачког, музичког, коритарског и кашичарског заната, као и од гатања, торбарења, крађе и препродаје коња. Сиротиња се питала колико хлеба за тај новац може да купи многобројној деци.

Живот који кипи

Неко време хришћански Роми плаћали су граду за станиште, док је послуга код Турака – звана „нефири" – ослобођена харача. И сам кнез Милош тражио

Јатаган-мала

је да упосли ромске занатлије. Нагласио је да му требају они што су „у ашчилуку [кувању] или терању коња вешти или послуживању око астала", као и они који „циглу по форми и калупу немачком правити знаду". Нашли су му три кочијаша. Њему и његовој породици свирали су музичари Роми за ручком, на свечаностима, испраћајима на пут. Рецимо, тридесетих година 19. века истакао се виолиниста Мустафа, који је наступао уз пратњу. Позиване су и Ромкиње, чувене по песми и страственом плесу чочеку. Носиле су цицане или свилене шалваре, прозирне кошуље и тесно јелече.

И музичарски занат постао је наследан код Рома. Породице са свирачким „бандама" сматрали су племством у свом народу! Понављали су да им је то дар с неба, јер је Бог прихватио савет Светог Петра:

„Нека буду Роми свирачи. Нека забављају људе да се у пићу и весељу не покрве."

С инструментима ишли су по вашарима, свадбама, слављима, излетима у природи, срећни што могу да зараде.

Међутим, дешавали су се и немили догађаји. Један пандур известио је надређене да су га у кафани „избобутали" па избацили на снег, чим су музичари засвирали коло кокоњеште: окупљени су викали да не могу да лумпују у присуству полиције. Године 1824. познати „ромски арачлибаша" Карађул данима је шенлучио наручујући песме, све док у кавги с Атанасом Арнаутином није смртно рањен из пиштоља.

Пошто је кнез Милош желео европски изглед вароши уместо источњачког, започета је преправка Савамале, стварањем Савамалске улице (данас Гаврила Принципа). Због нове чаршије с дућанима, становници су добили рок од годину дана да се иселе из својих кућерака. Кад то нису учинили, избацили су их насилно за један дан. Роми су се жалили полицији да су им плацеви одузети, а домови растурени и спаљени. Док су чекали обештећење, повукли су се у махале на периферији. По пријавама да су сумњиви, непоштени, гарави, одрпани и гласни, терали су их и из других делова града. На пример, Кату Циганку, која је живела у главном сокаку, тужиле су комшије занатлије да је „безобразна пијаница и крадљивица". Наређено јој је да у року од месец дана прода кућу или ће полиција то учинити у њено име.

И у данашњој Скадарској улици некад су живели Роми. Али, како су с временом Теразије изграђене по узору на Запад, решено је да се и Шиљан-мала („Циган-мала") преуреди. Најпре су исељавали коваче, фишеклије и казанџије под изговором да праве буку. Затим су следиле претње и притисци да сви напусте домове. Роми су неколико месеци пркосили наредбама, па су уз помоћ блата и дасака обнављали срушене домове.

А онда је подметнут пожар који је прогутао читаву махалу. Очајан плач одјекивао је улицом. Тада је једна стара Ромкиња скинула мараму, распустила косу и изрекла клетву „да свако ту осети ватру и да остане пуст као Циган-мала".

Будући станари су 1868. године званично тражили да се назив улице промени. Тврдили су да им због њега куће и плацеви мање вреде, да као кафеџије, шнајдери, терзије, опанчари, бакалини, зидари трпе штету, јер не могу да добију вишу кирију за стан. Захтев је усвојен кроз четири године.

За пет лета опет су писали Кварту – да им је пре било лепше! Сад су се жалили да је у улици отворено шест кафана и пар куплераја који „служе за саблазан" због свакодневних пијанстава, туча, ларме, неваљалства, музике. Међутим, руски етнолог Павел Ровински одушевио се „животом који кипи" на Дорћолу, а највише ромским колом.

И славни математичар и академик Михаило Петровић Алас заволео је ромске музичаре, па је од Мије Јагодинца учио да свира виолину, дивећи се уметнику који публику код „Руског цара" баца у севдах. Није се чудио што је један власник банке, опијен прекрасним звуцима, оркестру Цицварић поклонио фијакер и коње.

Пиштољ и јатаган

У сукобу са законом Роми су, као и други Београђани, одговарали за разна недела. Године 1881. два брата кажњена су због увреде владара. У кафани су гласно навијали за династију Карађорђевић и нападали Обреновиће. Осуђени су на по годину затвора, уз обавезу да плате суду трошкове, а сведоцима дангубу. После шест месеци краљ Милан Обреновић их је помиловао.

Крајем 19. века стигле су наредбе градској управи да обрати пажњу на Роме скитнице који просе или обилазе вашаре с медведом који игра и мами паре. А онда се 1891. године у новинама „Српска независност" појавила вест насловљена „Одведено девојче", која их је теретила за отмицу. Испоставило се да је у питању лаж – ученица је побегла од куће из страха од очеве грдње, јер је напустила други разред Више девојачке школе.

Овакве приче продубљивале су предрасуде. Ипак, остала је потражња за надничаркама које помажу домаћицама, јер пристају да раде ☞

РОМСКЕ ИЗРЕКЕ

Док се човеково чело смеје, дотле сија и његова звезда.
Кад нам одузму наду, душа нам се претвара у пустињу.

РОМСКЕ ПИТАЛИЦЕ

Који је дан најдужи у години?
– Онај кад се чека вечера без ручка.
Ко ти је највећи душманин?
–Празна торбица.

РОМСКА ЗАКЛЕТВА

Нека ме убију звезде.

РОМСКА ПРИЧА „ПРСТИ НА РУЦИ"

Разговарају прсти на руци.
Палац рече: „Хајде да ручамо!"
Кажипрст упита:
„А шта да ручамо?"
Средњи прст рекне: „Шта је дао бог – соли и хлеба, то ћемо јести".
На то ће домали рећи: „Хајде да крадемо!"
„Ја ћу рећи!", рекне мали прст.
На то сви скочише на њега, па га пресекоше и тако остаде мали.

РОМСКА ЛЕГЕНДА

Кад је Бог стварао човека од блата, направио је први кип, који му је загорео, и назвао га Праоцем Црнаца. Други кип, који је остао недопечен, постао је Праотац Белаца. А трећи, који је имао лепу златну боју, одређен је за Праоца Рома.

Породица Рома у Београду снимљена 1904. године

за стару одећу, храну, вуну. Истовремено су гатаре и врачаре позивале даме жељне да завире у будућност. „Помоћ” магијом била је папрено скупа. Дешавало се да Београђанке сакупе све своје драгоцености и оставе их на некој раскрсници ради „скидања чини”. После бројних казни једна врачара протерана је у Аустроугарску. Друга је и иза решетака наставила по старом, а пред судом се правдала речима да није крива што је овај свет луд. Трећа пак, која је стекла право богатство, кажњена је с пет година затвора и одузимањем куће у Његошевој улици.

Опаснији криминал цветао је у дивљим насељима, попут Пиштољ-мале на Дорћолу и Јатаган-мале код Карађорђевог парка. Тврдило се да су за све криви „секс, дрога и хармоника”. Међутим, већину становника чинили су невољници (не само Роми) који су после Првог светског рата 1919. године остали на улици. Не могавши да плаћају скупе кирије у граду, на напуштеном земљишту су направили неугледне куће од дасака, блата, лима. Чекало их је 15 дана робије због бесправне градње и неплаћања казни.

Упркос каљавим сокацима, јаругама и ђубришту, Јатаган-мала се брзо ширила. Кад је послат жандар да дежура и спречава градњу, већ је имала неколико дућана, пиљарнице, обућарску и берберску радњу, чак и собе за издавање. Уследио је захтев Београђана да се „ругло са страћарама” сруши, мада су станари тврдили да земљиште није општинско, већ краљице Наталије. У исто време злопатили су се без воде и канализације, страхујући од пожара и клизишта. Користило им је што у насељу имају чесме и што понеку свињу и кокошку могу да држе у авлији. Често су правили прославе, а у случају свађе и потезања ножева бежали су од жандара уз узвике „Афте туте!” и „Шуманте туте!”.

РОМСКА ХИМНА „ЂЕЛЕМ, ЂЕЛЕМ”
(с текстом Жарка Јовановића, усвојена је на Првом светском конгресу Рома 1971. године у Лондону)

Ишао сам, ишао дугим путевима,
сретао сам срећне Роме.
Еј, Роми, одакле ви долазите
с чергама, гладном децом?
Имао сам и ја велику фамилију,
убила је Црна легија.
Све поклала, и људе и жене,
међу њима и малену децу.
Отвори, Боже, сва црна врата
да ја видим своју фамилију.
Опет ћу кренути дугим путевима
и лутати са срећним Ромима.
Устани, Роме, имаш слободу сада.
Долазе са мном сви Роми света.
Црно лице и црне очи,
волим их као црно грожђе.

Од филмова до балова

Захваљујући „Удружењу за снимање српских филмова”, први (неми) филм о Ромима у Београду снимио је 1911. године глумац, редитељ и писац Илија Станојевић – Чича Илија. Изабрао је да овековечи празник Бибије, заштитнице деце, а сценографију је поставио на Ади Циганлији. Ради што веће природности, камеру је крио иза жбуња. Филм је приказан у Француској и Србији под називом „Циганска свадба”.

„Политика” је почетком 20. века писала да су Роми „најзад дошли к себи”, јер су кренули да оснивају покрете: Српско-ромску задругу за узајамно помагање у болести и смрти, Удружење славара теткице Бибије, Просветни клуб југословенске циганске омладине.

По важности су се истакле ромске новине „Романо лил”, које је 1935. године покренуо студент права Светозар Симић. Редакцију је сместио у својој кући у Јатаган-мали. Примао је пошту из Шведске, Норвешке, Немачке, Пољске, Мађарске, а највећи број претплатника чиниле су „гаџе” (не Роми) из Југославије, због чега је лист излазио и на српском. Осим прича, песама и шала, указивао је на недаће које доносе нешколованост и одсуство здравствене заштите. Поручивао је „слаткој браћи” да из зачараног круга сиромаштва и беде изађу знањем, занатима, трговином и вредноћом. Ускоро су кренуле гласине да се млади уредник обогатио, па су га јуриле проводаџије. Салетале су га и девојке жељне славе речима:

„Сликај ме, нек се моја слика шета по Јевропи. Ако не можеш, пиши бар име, нек се зна!”

Након трећег броја „Романо лил” је угашен, а Симић је повео омладински клуб с просветним, музичким и спортским одсеком. Упркос празној каси, сналазио се уз два буквара и таблице: 1939. године девет Ромкиња савладало је читање и писање. Управник клуба, који се у међувремену оженио, намерио је да му супруга стекне високо образовање. А један муж је гунђао:

„Кад се раздерем – мора да учи, а кад сам миран – неће.”

Просветни клуб направио је приредбу с концертом класичне и ромске музике, фолклором и позоришним комадом „Сеоска прошевина”. Намеравали су да зарадом од улазница и чланарине помажу сиромашне ђаке и оснују библиотеку, али их је омео почетак Другог светског рата. Тада је за Роме наступило ужасно страдање у свим фашистичким земљама. Преживели су и у најтежим данима мислили на своје најближе, заштитницу Бибију и празник Ђурђевдан.

Повест Рома у старом Београду остаје као путоказ новим нараштајима да на темељу богате културне баштине и даље напредују, да истрају, чувајући животност, слободу и сјај у очима ■

Весна Живковић

УЗГРЕД...

„Политикин Забавник” је у броју 2721, од 2. априла 2004. године, објавио први у свету стрип на ромском језику. Била је то епизода „Црно острво” из пустоловина омиљеног јунака Тинтина ■

Свет у БРОЈКАМА

ОДМАРАЈУ СЕ ЉУДИ

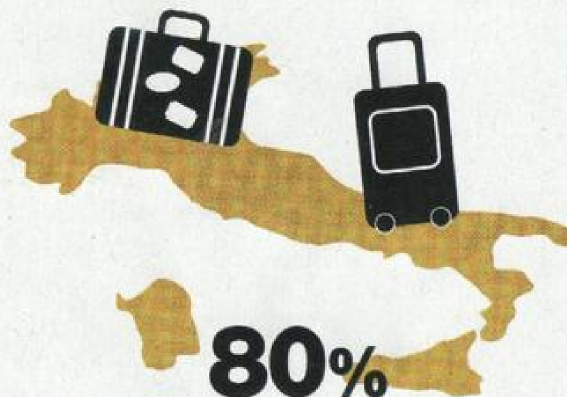
5 недеља

траје најдужи плаћен годишњи одмор у Аустрији. (на то се додаје десет дана обавезних, плаћених празника)

9 милиона

Италијана било је спремно за одлазак на одмор након увођења мера за сузбијање вируса корона.

80%

становника желело је да остане у земљи

1/4

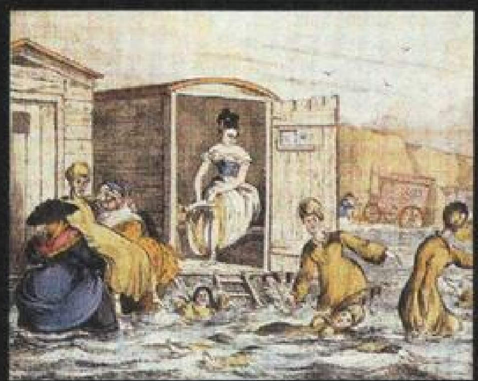
радника у Сједињеним Америчким Државама нема плаћен годишњи одмор.

29%

становништва у Европској унији не може да приушти ниједну седмицу одмора годишње.

1735.

је година кад су се у Великој Британији појавиле кабине на точковима, постављене у море, тако да се из њих излази право у воду.

1758.

године основана је најстарија туристичка агенција „Кокс и Кингс".

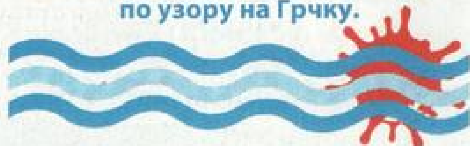
1827.

године на плажи у граду Вијарећу отворена су прва купалишта у Европи, налик данашњим – Нерео (за мушкарце) и Дори (за жене).

30 италијанских острва

без случајева заразе вирусом корона отворено је за туристе, по узору на Грчку.

ПОДМОРНИЦЕ СМРТОВНИЦЕ

Да ли ће један катамаран од 137 метара успети да претекне штоперицу смрти и обезбеди опстанак живота у мору, па и на планети?

Трупове нуклеарних подморница полако нагриза слана вода на дну хладних мора

КАТАМАРАН ЗА ВАЂЕЊЕ НУКЛЕАРНИХ ПОДМОРНИЦА

Руска нуклеарна агенција „Росатом" испитује нацрте за извлачење подморница К-159 и К-27 са дубине од 246 и 30 метара. Најозбиљнији кандидат је прилагођени катамаран дугачак 137 метара.

Четири понтона извукла су 2003. године руску подморницу К-159 с дна поморске базе у заливу Гремиха на северозападу Русије. Причврстили су зарђали труп подморнице дугачке 107 метара и запутили се уз обалу полуострва Кола ка Мурманску, где је пловило требало да буде отписано, с још неколико других нуклеарних подморница које су свој дуг Совјетском Савезу одужиле током Хладног рата.

Два дана касније, понтоне је ухватила олуја на Баренцовом мору. Високи таласи и јаки ветрови опасно су уздизали прамце понтона. Бушни труп подморнице почео је да пушта воду, а К-159 је постајала све тежа. Онда су потпорни каблови пукли и подморница је потонула, завршивши 246 метара испод површине. Све то не би било много значајно да је није покретао нуклеарни реактор пун радиоактивних материјала који се неумољиво распадају.

К-159 није једино пловило на нуклеарни погон изгубљено у океанима. Олупина друге руске подморнице К-27 потонула је још 1982. године и од тада мирује на дубини од 30 метара близу арктичког архипелага Нова Земља. Још четири истрошена нуклеарна реактора леже на арктичком морском дну: на палубама подморница К-11, К-19 и К-140 и ледоломца „Лењин". Претња није мала јер подморнице К-159 и К-27 заједно садрже количину радиоактивног материјала довољну да надмаши четвртину зрачења које је постројење Фукушима у Јапану испуштало након катастрофе 2011. године. Слана вода наставља да уништава трупове и реакторе на морском дну, а ако сав тај радиоактивни материјал процури, свет би се суочио с еколошком катастрофом неслућених размера.

За подизање подморница К-27 и К-159 користиће се 14 хватаљки

Подизање подморница огромним хватаљкама

1. Катамаран је дугачак 137 и широк 36 метара, а састоји се од два одвојена понтона опремљена с 14 хватаљки. Кад се пловило постави изнад подморнице, хидраулични систем спушта хватаљке.

Подморница се поставља на подлогу

2. Подморница се диже између два понтона готово до површине, а потом се помоћу барже испод подморнице поставља посебна подлога.

Баржа носи подморницу на отпад

3. Са барже се упумпава ваздух у резервоаре на подлози и она се подиже заједно с подморницом. Везује се за понтоне и одводи до обале. Нуклеарни отпад из реактора уклања се и складишти ■

Погон будућности – и уништења

Нуклеарне подморнице покрећу фисионе реакције током којих настају радиоактивно зрачење и топлотна енергија. Израчена енергија загрева воду или течни метал, који се пумпају кроз цеви до генератора паре. Вода у генератору је под нижим притиском, те због топлоте коју прима почиње да испарава. Та пара покреће турбину која производи струју, а ова покреће мотор подморнице.

Нуклеарна енергија заменила је дизел као покретачку снагу подморница још средином прошлог века, а у свету се још користи око 200 нуклеарних реактора у разним пловилима. Такав погон даје значајну предност подморницама пошто им при пловидби не треба кисеоник. Подморница на дизел погон мора да „удише" ваздух за сагоревање обично на сваких неколико дана. Ти захтеви пловидбе троше драгоцено време, а подморница током излазака на површину постаје рањива.

С друге стране, нуклеарне подморнице начелно могу неограничено да се крећу дубоко испод површине океана: израњају само да обнове залихе хране, кисеоника и воде за посаду. Но, иако нуклеарни погон смањује ризик од непријатељских дејстава, такве подморнице

носе непрестан ризик да гориво побегне из оклопа реактора и заврши тамо где не треба. Од времена Хладног рата потонуло је чак седам совјетских и руских нуклеарних подморница. Можда је најпознатија несрећа те врсте она из 2000. године, кад је током војне вежбе услед експлозије керозина за торпеда потонула подморница „Курск", однесвши у смрт 118 чланова посаде. Извучена је 2001. године под будним оком светских медија. Реактор, срећом, није био оштећен.

Као радијација која тече кући...

Откако су потонуле, руске подморнице К-27 и К-159 посећивали су разни подводни роботи опремљени камерама. Утврђено је да су им трупови у добром стању, али и да убрзано пропадају, што је забринуло научнике. Реактор подморнице К-27 након низа кварова запечаћен је смешом алкохола и битумена да гориво не би истицало у море. Али, и та смеша има рок трајања.

Управа за радијацијску и нуклеарну безбедност у Норвешкој објавила је 2017. године извештај о подморници К-159 у којем стоји да, све док је она на морском дну, вреба опасност да вода продре у њен реактор, што би изазвало еколошку катастрофу.

Под притиском светске јавности Русија је одлучила да се позабави спречавањем ужаса тако што ће ове подморнице извући на копно. Процењује се да ће подухват коштати преко 300 милиона долара. Но, цена коју би Земља платила у случају да радиоактивне честице процуре Карско и Баренцово море немерљива је, пошто у тим водама, између осталог, живи и највећи светски фонд харинги и арктичког бакалара. Оне су и станиште поларних медведа, китова и других животиња које би овај нуклеарни ужас истребио.

Наравно, последице би осетило цело човечанство. Мада разређени у води, радиоактивни елементи сигурно би завршили на нашим трпезама. Радиоактивне изотопе

Четири руска понтона покушала су 2003. године да у луку одвуку подморницу К-159, чији је труп већ захватила корозија, али су је ветрови и таласи поново потопили

растворљиве у води прво би упили биљни планктони, а затим би их преко њих унели животињски. Том врстом планктона хране се мање рибе, а њих пак једу оне веће. Тако би, кроз ланац исхране, зрачење стигло до људи и изазвало мутације гена и рак.

У најбољем случају, цурење из реактора значило би потпуну забрану риболова у Баренцовом и Карском мору северно од Норвешке и Русије. У најгорем, рибе у светским морима и океанима упиле би толико радиоактивног загађења да не би биле ваљане за људску исхрану. А такав развој догађаја довео би до глади и масовног умирања широм света, те ратова за храну и даљег уништења.

Ланчана реакција

Неке нуклеарне претње по природу које су данас на дну Баренцовог и Карског мора тамо су завршиле случајно,

Неутрони

Уранијум-235

Баријум и криптон

Нуклеарни реактор

Реактор

КАКО РАДИ НУКЛЕАРНА ЕЛЕКТРАНА НА ПОДМОРНИЦИ?

Нуклеарне подморнице К-27 и К-159 напајале су се струјом која се ослобађа цепањем језгара уранијума. Исти процес користи се и у нуклеарним електранама на копну. Тако се производи много енергије без коришћења кисеоника, због чега подморнице дуже остају испод воде.

Фисионе реакције ослобађају енергију

1. Атоми уранијума се цепају, ослобађајући енергију у виду топлоте и гама-зрачења. Топлотна енергија загрева воду или течни метал, који струји кроз цеви.

попут подморнице К-159, а неке су намерно одложене у виду расходованих пловила или контејнера с нуклеарним отпадом. Процењује се да у овим морима почива преко 18.000 радиоактивних предмета. Од свих тих претњи, сматра се да је због могућег цурења најозбиљнија она од подморнице К-27. На њој су два реактора с високообогаћеним изотопом уранијум-235, који је коришћен као нуклеарно гориво. У најгорем случају, несрећа би изазвала ланчану реакцију равну катастрофама у Чернобиљу и Фукушими.

Научници су испитивали разне сценарије, укључујући и земљотресе, терористичке нападе и штету која може да настане током вађења подморнице. Закључили су да би пробој морске воде у реакторе покренуо ослобађање великих количина радиоактивног материјала не само у океан већ и у атмосферу. Вода је, наиме, посредник кад су у питању међусобне реакције неутрона, те може да појача активност у реактору. Било би довољно свега 5–6 литара воде с једне стране и 18–20 с друге.

Олупина подморнице „Курск" извађена је 2001. године с дна Баренцовог мора након што је потонула услед експлозије током војне вежбе

Спас на катамарану

Руска нуклеарна агенција „Росатом" разматра начине за извлачење подморница. При вађењу „Курска" помогло им је холандско инжењерско предузеће „Мамут", које се бави подизањем и преношењем предмета огромних димензија. Учествовало је и у печаћењу реактора у нуклеарним електранама у Чернобиљу 2016. године, кад је поставило челичну конструкцију високу 110 метара и тешку 36.000 тона – највећу копнену покретну конструкцију икад направљену – која спречава цурење радиоактивних материја у околину.

Иако још нема званичних нацрта, руски извори сматрају да ће ове две подморнице подићи катамаран дугачак 137 метара, опремљен огромним хидрауличним хватаљкама. Оне ће се спустити на морско дно између понтона од којих је пловило састављено. Ухватиће труп подморнице и вући је до површине, где ће завршити тачно између два понтона. Употребом чак 14 хватаљки сила се распоређује равномерно по трупу, да не би пукао. Хватаљке ће имати и помоћ у виду подлоге с резервоарима за ваздух. Подлога ће се тако уздићи изнад воде, заједно с подморницом на њој, након чега ће се причврстити за понтоне. Потом ће катамаран подморницу на подлози одвести до обале, где ће стручњаци извући и запечатити нуклеарно гориво у челичне контејнере.

Сигурно је да ће потпуно чишћење арктичких мора и вађење потонулих подморница трајати дуго – према проценама, бар још двадесет година. Ипак, чини се да је времена све мање и да штоперица нуклеарног уништења неумољиво откуцава. Московски Институт „Курчатов" проценио је 2014. године да штит реактора у подморници К-159 може да издржи још 10 до 30 година. Надајмо се да ће будући катамаран спаса ваљано обавити свој посао ■

Припремио **Срђан Николић**

Турбина

Турбина покреће мотор подморнице

3. Пара се усмерава на турбину, која ствара струју за покретање електромотора и пропелера, али и за осветљење, рад пумпи, рачунара и других система на пловилу.

Кондензатор

Топлота покреће генератор паре

2. Загрејана течност прелази из реактора у генератор паре, окружен чврстим металним штитом, где вода услед примљене топлоте почиње да испарава.

Пара се кондензује и враћа у систем

4. Након што пара прође кроз турбину, хлади се и поново кондензује у течност. Пумпа се назад у генератор паре и поступак се понавља ■

Како су свирали и певали стари Грци

ХИТОВИ ИЗ ХОМЕРОВОГ ДОБА

Лира с четири жице

Музика старе Грчке... Каква ли је била? Какве су мелодије пратиле позоришне драме? Да ли је људски глас био пресудан или Аполонова лира?

Све што је написано као књижевно дело – песма или драма – истовремено је било и музика, неодвојива од речи, проткана легендама. Јер, стари Грци су веровали да је музика божанског порекла, о чему сведочи и сам корен речи. Потиче од муза, девет Зевсових кћери, заштитница уметности. Први старогрчки музичари – Орфеј, Амфион, Линос – јесу јунаци легенди.

Повест је већ доказала да је музика у старој Грчкој израсла на основама преузетим с Истока и из Средоземља, тачније, с критско-микенског и феничанско-малоазијског културног подручја. Та музичка достигнућа Грци су обогатили и усавршили. Први приповедачи били су и певачи и обратно. Музички чинилац у књижевности и песништву увек је био присутан, мада се његов значај мењао. Некад је музика само пратила текст, а некад је он био мање важан од музике.

Управо део те древне музике вратио је из таме прошлости Арман Д'Ангур, музичар и професор Универзитета Оксфорд. Он је свој научни рад описао као својеврсно музичко откриће:

„Замислите да је прошло 2500 година од данашњег дана. И да су ти будући људи некако нашли стихове 'Битлса' без мелодије. Да су од Моцарта и Вердија остале само речи из њихових опера, и то тек делимично, а нотни запис је ишчезао."

Певана књижевност

Д'Ангур је, дакле, имао да уђе у траг не само музици већ и употреби инструмената. Развојем музичке културе у древној Грчкој јачао је њен друштвени значај.

Ваљало је поново „чути" и људски глас од којег нас сад деле векови – глас који је певао песме у Есхилово, Софоклово, Еврипидово, Сапфино време...

Понекад се заборавља да су корени западне књижевности скривени у музици. Од 750. до 400. године п. н. е. сва дела су написана (боље речено, компонована) за глас. А глас су пратили инструменти: лира, удараљке и свирале. Најстарији старогрчки лиричари зато су били и музичари. Та тесна веза текста и музике у хеленском песништву трајала је до Пелопонеског рата, 431. године п. н. е.

Јасно, прави је детективски посаоући у траг ономе што није остало записано. Први корак је сазнање да су стари песници уједно били и композитори. Да ли, на основу поезије, може да се створи представа о музици? Д'Ангур није хтео да се помири с чињеницом да су музички записи сасвим изгубљени. Он сматра да је ритам најважнији чинилац музике. А ритам је сачуван у тексту, у обрасцима по којима су сложени стихови и слогови.

На којим инструментима су свирали у старој Грчкој, добро је познато. Довољно је пратити описе, гледати ископине и цртеже. Кад знамо о којим је инструментима реч, лако замислимо тонске боје које они производе.

Међутим, тек у новије време откривени записи могу да посведоче каква је музика заиста била. Реч је о својеврсном нотном тексту из 450. године п. н. е. који се састоји од слова и знакова уписаних изнад самогласника песама и драма. Извесно је да су стари Грци изучавали математичке односе и добро познавали интервале.

Било је то раздобље кад се развијала музичка теорија. Сва је прилика да су предузимана акустичка мерења тонова. Музику су повезивали с математиком и филозофијом.

Премда су сведочанства уклесана у камену у Грчкој и на египатским папирусима одавно позната класичним филолозима и музиколозима (нека открића чак су штампана у 16. веку), придружили су им се и нови проналасци. Реч је, пре свега, о делима насталим од 300. године п. н. е. до 300. године н. е. Сад се музика античке Грчке указује јасније него пре.

Упозорење у Сеикилосовој песми

Додуше, треба имати у виду да су та стара ритмичка и мелодијска правила другачија од садашњих. Боље је мислити на источњачку баштину, индијску или блискоисточну музику.

Занимљиво је пак што су старогрчки музички инструменти у употреби и данас, пре свега на Сардинији, а затим и у Турској. Они нам пружају могућност да наслутимо боје древних мелодија и упознамо технику свирања.

Неколико тих сачуваних мелодија делује примамљиво и блиско савременом уху. То потврђује и један комад записан као епитаф на мермерном стубу који потиче из раздобља између 2. века п. н. е. и 1. века н. е. Реч је о давно откривеној краткој песми од неколико стихова коју је написао композитор Сеикилос. Превод, отприлике, гласи:

Док живиш, сијај!
Тужан не буди,
добром расположењу
да не буде крај!
Раздобље кратко
живота је пред нама,
време ће проћи,
а доћи смрт сама.

Нотација овог старог дела недвосмислена је. Указује на важна начела старинског компоновања. У старогрчкој музици глас би се подизао код неких самогласника и спуштао код других.

C Z Z KIZI K I Z K O C OΦ
Ὅ σον ζῆς φαί νου μη δὲν ὅ λως σὺ λυ ποῦ
C K Z I KIKC OΦ C K O I Z K C C CX
πρὸς ὀ λί γον ἐσ τὶ τὸ ζῆν τὸ τέ λος ὁ χρό νος ἀπ αι τεῖ.

Сеикилосова песма-епитаф с древном нотацијом

Мелодију је тако могуће пратити, уочавајући високе тонове. Међутим, и за тоналитет и за штимовање инструмената постојале су различите скале – звали су их „страним" или „простим".

Овим поводом Дејвид Криз, професор на Универзитету у Њукаслу, направио је жичани инструмент с клизним праговима, налик цитри. Док свира Сеикилосову композицију користећи два начина „птоломејског штима", једна звучи као егзотична источњачка музика, док друга звучи познато, блиско.

Најстарији сачувани музички запис јесте Орестова песма (комад из трагедије) славног грчког трагичара Еврипида (480–407. п. н. е.). Сва је прилика да је и он био композитор, а не само писац. Осим тога, савременици су засигурно његова дела доживљавали као сасвим модерна јер руше сва сачувана правила грчке народне музике.

Лако је уочити да је Еврипид применио сасвим одређена композиторска правила. На пример, речи „јецам" и „преклињем" прати тугаљива каденца. С друге стране, кад певач каже „моје срце дивље куца", и мелодија (у високим тоновима) брже откуцава.

Могли бисмо да закључимо да су стари Грци имали развијену примењену музику. Местрије Плутарх (46–127), старогрчки историчар, биограф и путник, оставио је дирљиву причу о хиљадама атинских војника који су се нашли заробљени у каменоломима у Сиракузи после сукоба 413. године п. н. е. Само они који су умели лепо да певају Еврипидове „хитове", добијали су храну и пиће!

Кад је реч о музици највећег песника-певача старе Грчке, Хомера, он каже да су највећи песници певали стихове уз пратњу лире с четири жице. Инструмент се звао *phorminx*. Те четири жице – четири тона – биле су језгро грчке музичке скале.

Професор Мартин Вест с Универзитета Оксфорд реконструисао је и Хомерово певање. Исход је прилично једнолична песма. Да ли је тако заиста певао Хомер? Како ли је онда звучала описана песма сирена у „Одисеји"? То се још у 17. веку упитао енглески писац сер Томас Браун, верујући да је песму сирена из „Одисеје" немогуће замислити. Очигледно је да остаје још да се види. Можда ће пред археолозима и проучаваоцима старина искрснути још неки неистражен музички хит древних времена ■

М. О.

„Раздобље кратког живота је пред нама", тврдио је старогрчки композитор Сеикилос
Илустрација **Славка Круниħа**

Слика вируса SARS-Cov-2 направљена електронским микроскопом: геном вируса су црне тачкице у честицама обојеним плавом бојом

ВИРУСОМ НА

Може ли човечанство да „заврбује" и нахушка измењену верзију вируса SARS-Cov-2 на свог смртоносног брата?

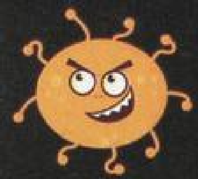
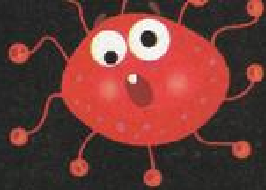
Последњих 18 месеци носимо маске, не виђамо се са старијим рођацима, вакцинишемо се – неки су у очају чак почели и да перу руке – да бисмо пружили достојан отпор вирусу корона. Нажалост, он свакодневно урезује рецке на својој „круни", размножава се у новим сојевима и неумољиво нас подсећа на крхкост људске снаге. Како је вирусу све удобније на планети, људски род је принуђен да ради на домишљатости. Тако најновије оружје против овог серијског убице које су осмислили истраживачи с Универзитета Пен Стејт у САД задире у домен научне фантастике.

Слично решење за одстрањивање опасног противника видели смо недавно у филму „Близанци", који је режирао Анг Ли, али и у неким старијим остварењима, попут Шварценегеровог „Шестог дана". Да, ради се о клону-убици. Али можемо ли натерати клона да се бори сам против себе – нахушкати SARS-Cov-2 на SARS-Cov-2, пошто ми сами тешко да ишта засад постижемо?

Ометачи на делу

Научници с Универзитета Пен Стејт осмислили су поступак лечења који би могао то да постигне. Вируси се шире тако што нападају ћелије других организама, присиљавајући их да стварају беланчевине и генетски материјал потребан за размножавање, пошто они сами немају тај механизам. Након што „отму" и искористе ћелије домаћина, нове генерације вируса их напуштају да поново започну цео круг, остављајући за собом пустош. Зато су ови истраживачи створили вештачку верзију вируса SARS-Cov-2, генски измењену тако да омета размножавање

ВИРУС

правог вируса, а самим тим и своје. Почетни резултати истраживања говоре у прилог томе да убачени клон може да уништи и прави вирус и себе, као његову вештачку верзију.

„Током наших огледа показало се да вирус SARS-Cov-2 дивљег типа (прави вирус, који изазива болест ковид-19) подстиче умножавање и ширење нашег синтетичког вируса, чиме делотворно ради на сопственој пропасти. Наш вештачки вирус можемо да искористимо као антивирусну терапију која ће саму себе покретати и одстранити из организма", објашњава доктор Марко Аркети, професор биологије и члан тима с Пен Стејта.

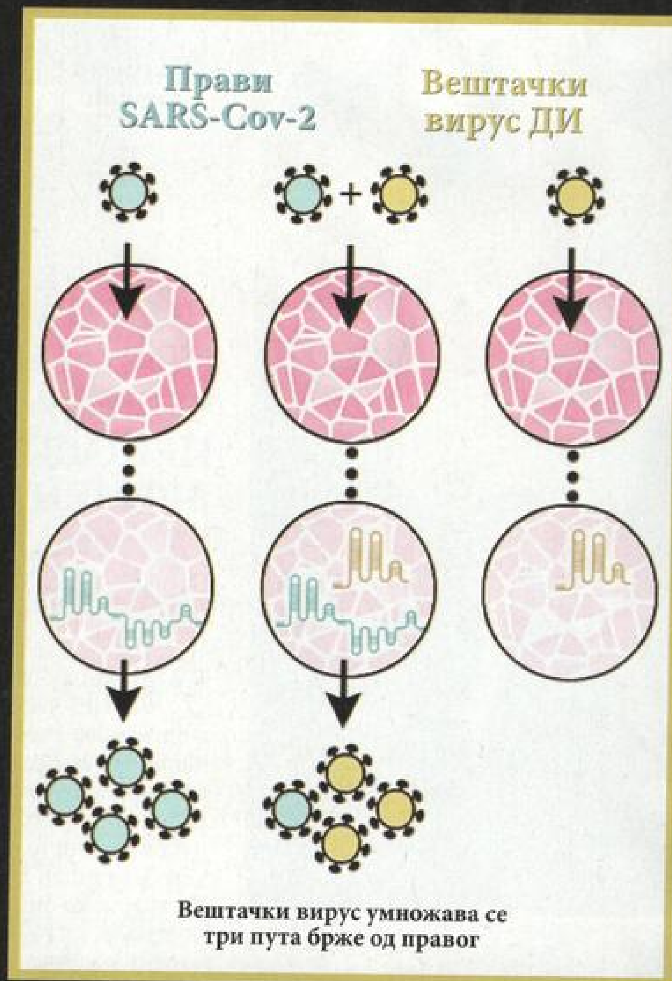
Такви „мањкави ометајући" вируси (вируси ДИ) врло су чести у природи, а садрже велике празнине у генима за шифрирање беланчевина. Тај недостатак омета њихову способност да се умножавају, па обично немају изгледа да преживе.

Међутим, ако заразе ћелију у којој је и вирус дивљег типа, могу да отму његову генску машинерију за размножавање и тако наставе своју лозу. Штавише, захваљујући свом краћем геному, вируси ДИ се умножавају брже од вируса дивљег типа. Дакле, кад такав вирус искористи гене правог вируса, он га уједно и спречава да се сам размножи и прошири.

Током истраживања се изменио геном вируса SARS-Cov-2 тако што су му одузете све шифре РНК за стварање беланчевина. Тако је настао вирус с безопасним геномом ДИ. Затим су те вирусе стручњаци убацили у ћелије мајмуна заражене дивљим типом. Након 24 сата, резултати су показали да се вирус ДИ размножио трипут брже од правог вируса, те се вирусно оптерећење смањило за 50 одсто. Иако преполовљавање количине правог вируса у зараженим ћелијама за 24 сата није довољно за напредак у лечењу, Аркети сматра да ће додатни огледи с различитим количинама „крњег" вируса и начинима његове испоруке дати још боље резултате.

Током једног додатног испитивања чије резултате још нису објавили, научници су користили наночестице као „возила" за испоруку клонираног вируса до ћелија, а прва мерења показала су да се за 12 сати присуство правог вируса смањило за више од 95 одсто.

„Уз додатна истраживања и танана подешавања, можда ће верзија овог вештачког вируса постати самоодржив лек за ковид-19", закључује Аркети.

Вештачки вирус умножава се три пута брже од правог

Сумња увек постоји

Џереми Росман, вирусолог с Универзитета у Кенту који није био укључен у ово истраживање, ипак није тако оптимистичан. Иако му истраживање колега с Пен Стејта делује као занимљив предлог, он сматра да је мала вероватноћа да се било какав искорак развије у одржив начин за заустављање болести ковид-19.

„Прво, још не знамо да ли вирус ДИ спречава све клиничке болести код људи које настају услед деловања правог вируса. Друго, употреба било којег живог вируса као терапеутског средства мора се подробно испитати да у наставку еволуције тај вирус не би почео да изазива нову болест, или да не би променио понашање првобитног вируса и учинио га још опаснијим. Треће, да би вирус ДИ спречио дејства правог вируса, особа мора да буде истовремено заражена обема верзијама: зараза „неисправном" верзијом не би дала заштитне резултате код здравих људи, пошто клон не би могао да се размножава и брзо би нестао. Кад се човек зарази правим вирусом, због инкубације је тешко одредити време за примену дозе вируса ДИ која ће поништити симптоме болести ковид-19", сматра он.

Ипак, мора се признати да је замисао занимљива. Можда ће даљим огледима и игром с генима научници произвести неког „клона-спавача" који се буди и ступа у акцију тек кад у организам нагрну прави вируси. Такав вирус бисмо онда користили као заштитно средство ■

С. Николић

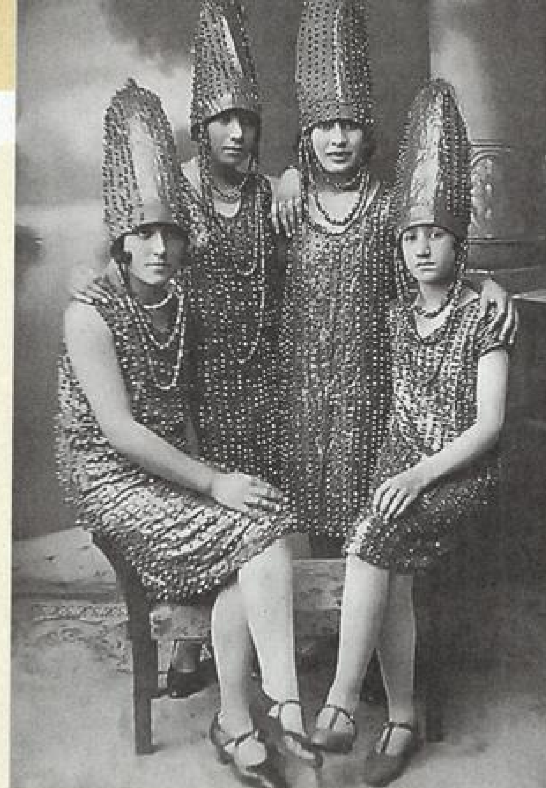

Ма ШТА кажеш! Х. Е. К.

Уређује
Драгомир Ацовић

Понекад је тешко препознати с ким или с чим имате посла. Певачку четворку из међуратног доба (горе) чине девојке које су наступале под именом „Краставчићи". Сходно томе, одевале су се у зелено и носиле капе које подсећају на туршију. Да их сретнете на улици – ван сцене – можда бисте имали разлога да размислите јесте ли при себи. Тако би, вероватно, и ова створења, кад би срела вас у својој средини, тамо негде на дубини од више стотина метара, била благо збуњена. Или не би?

НИЈЕ ЛАКО ПОШТЕНОМ ЧОВЕКУ У НЕПОШТЕНА ВРЕМЕНА. СА СВИХ СТРАНА НЕКО ТЕ ПОСМАТРА!

У руској луци Мурманск, на Баренцовом мору, живи рибар и фотограф Роман Федорцов. Већ дуже време фотографише разноразна чудесна створења која нађе у рибарској мрежи. Нека од њих више личе на ванземаљце него на рибљи свет који знамо. У ствари, та бића се деформишу пошто их рибари из великих дубина извуку у наш свет, па се разлика у притиску испољи кроз драматичну промену изгледа. Ипак, није све деформација. Има ту и чуда!

Да ли је ово око (слика сасвим горе) и чему служе заводљиве кврге на плаво-зеленом житељу дубина (горе), тешко је рећи ако нисте познавалац тог животног окружења. Једнооки створ (десно), међутим, није никакво чудовиште, већ припадник породице листова, пљоснатих риба које углавном бораве на морском дну. Његово десно око управо се сели на леву страну главе, што је иначе природно. Ипак, шта би могло бити ово доле, признајемо да немамо појма, али да је чудно – јесте.

Међу необичним примерцима дубинског света које је уловио и фотографисао Федорцов има оних који личе на однекуд позната лица – као овај љигави грађанин на горњој слици, или квинтет мудраца на доњој. Лако је претпоставити да ни наш изглед на њих не делује ништа боље и охрабрујуће. О природи сподобе на слици доле лево може се рећи само да оставља без речи.

ДВОЈАЦ НАД ВОДОПАДОМ

Да ли ће тај делић секунде да превагне и наруши равнотежу у корист Земљине теже, која их вуче у бездан Нијагариних водопада...

Први човек који је описао Нијагарине водопаде био је француски калуђер Енепин, 1678. године:

„Кад сам пришао водопадима и погледао у језиви амбис, ухватио ме је страх и напала ме јака вртоглавица".

Од тада је мноштво посетилаца видело Нијагару, осетило исти страх и дивљење. Али једног дана 1860. године нико од око 300.000 људи окупљених на обалама Нијагаре није гледао страшне водопаде. Све очи су биле упрте у конопац разапет између обала реке, на двадесетак метара изнад запенушане стихије.

Конопац је био дебео 7,5 центиметара, а од њега је на сваких 6 метара висило по једно добро затегнуто потпорно уже, причвршћено за обалу. На самој средини реке конопац се, вучен сопственом тежином, спуштао према води и опасно њихао на ветру.

Преко њега се француски акробата Шарл Блонден спремао да пређе Нијагару. Он је то већ више пута изводио, али сад је хтео да на леђима пренесе и једног човека. Унаоколо су се чули гласови:

– Неће успети! Неће моћи! То је самоубиство!

– Ма какво самоубиство! Блонден је јунак!

– Сигурни сте? Хоћете ли да се опкладимо?

Предвиђања, опкладе – све је замрло. Чуо се само претећи хук водопада. На малој платформи поред конопца појавио се високи Блонден снажних рамена. Око њега су били помоћници, организатори, новинари. Мало по страни стајао је низак младић у црном фраку и с цилиндром. Био је то његов менаџер Хари Колкорд, који је пристао да га славни акробата пренесе преко Нијагаре. У мртвој тишини помоћници су око Блонденових рамена и струка везали јак кожни појас с две узенгије.

Колкорд је несигурно пришао и попео се на Блонденова леђа, стављајући ноге у узенгије. Блонден је намазао дланове прахом и узео дугачку мотку за одржавање равнотеже. Мотка је тежила добрих 25 килограма. Подигао ју је у висину груди. Маса се узбуђено заталасала.

Блонден је закорачио. Владала је мртва тишина. Чак је и ветар престао, као да је задржао дах пред лудом смелошћу.

После тридесетак метара Блонден је застао и мирно погледао доле. Испод конопца који се њихао лево-десно текла је огромна водена маса која се хучно стропоштавала с врха џиновског водопада.

Чврсто држећи мотку, акробата је мирно наставио пут. На раменима му је подрхтавао Колкорд, лица згрченог у гримасу. Није се усуђивао да погледа око себе. Очи су му биле упрте у обалу и покушавао је да не размишља. Одједном, Блонден је стао.

– Морам мало да се одморим. Прилично си тежак, момче. Хајде, брзо сиђи! – рекао је Харију.

– Да сиђем?!

– Наравно, пожури!

– Али не знам како... како да одржим равнотежу...

Блонден је чучнуо, а конопац се опасно заљуљао.

Колкорд је зажмурио, извукао из узенгије једну па другу ногу и склизнуо на конопац. Страх од дубине и празнине запљуснуо га је са свих страна. Као да су га неке невидљиве руке вукле лево, десно, доле.

Тако је прошло неколико минута. Жене у публици падале су у несвест, а Нијагара је и даље хучала.

– Пењи се, Хари! Идемо даље – одједном се чуо одлучан Блонденов глас.

Најзад су стигли до средине реке, на место где је конопац био угнут и препуштен на милост и немилост ветру. Блонден је почео лагано да се спушта. Застао је на самој средини. Док су људи без даха посматрали, мирно је подигао руку у знак поздрава. Колкорд је застењао:

– Блонден... шта то радиш?

– Поздрављам пријатеље. Дај ми свој цилиндар. Цилиндар, цилиндар, брзо! Зашто се стално чудиш?

– Ево ти... али... шта ћеш с њим?

Уместо одговора Блонден је почео да маше цилиндром према одушевљеним посматрачима. Одговорио му је громогласан поздрав. Стравични ход по ужету се наставио.

Али, с Блонденом се нешто догађало. Први пут у животу осећао је замор. Не због Харијеве тежине, већ због конопца, који се љуљао много више него обично. Да би га укротио, Блонден је морао да уложи огромну снагу. Убрзао је корак, као да је журио ка потпорном ужету. Тамо ће моћи да поврати дах. Колкорд је осетио шта се дешава и покушао да ободри свог храброг носача:

– Ено ужета, близу смо! Само напред!

Потпорно уже се благо љуљало на ветру. Уместо да буде затегнуто, млитаво је висило. Очигледно га је неко из публике, ко се кладио да Блонден неће успети, пресекао при дну, на обали. Публика то није приметила, била је предалеко. Али, сви су видели да Блонден неодлучно стоји, да му је корак тежак, несигуран. И заиста, мотка за равнотежу се љуљала.

Акробата је пружио ноге, подрхтавајући и борећи се. Осмех је заменила болна гримаса. Шест метара изгледало му је као километар. Најзад, ево потпорног ужета! Колкорд је овог пута брзо склизнуо с Блонденових леђа. Овде је конопац био добро затегнут и тако су стајали загрљени, скупљајући снагу.

Кад су поново пошли, Блонден је готово летео. Нико дотад није видео да иде тако брзо. Колкорд се једва држао. Обала је била удаљена 30 метара... 25... 20... Људи су већ пружали руке да прихвате храбре борце. Блонден је дахтао и јурио... 10 метара... С обале су се чуле овације које су надјачале хук водопада.

Блонден је победио ■

J. P.

Илустровао **Дарко Гркинић**

Ево, осећаш како се сад Земља спорије окреће?

Да ли облакодери могу да пореметe Земљину ротацију?

Кад се вртите око своје осе – рецимо, на клизаљкама – а онда изненада раширите руке, осетићете да се све спорије крећете. Да ли на исти начин и огромне зграде на тлу наше планете могу да успоре њену ротацију? Веровали или не – могу.

Кад год инжењери саграде неки небодер, Земља помало успори окретање око своје осе, а дан се мало продужи. Што је тај нови торањ виши и тежи и што је ближе екватору, веће је и његово дејство на брзину Земљине ротације.

Та појава је заснована на физичким својствима тела чија се ротациона брзина мења чим се распоред масе помери према средишту. Што је маса тела ближа његовом центру масе, тело ће се брже окретати.

Но, дејство које ти солитери имају на Земљино кретање готово је немерљиво. Бурџ Калифа у Дубаију – зграда висока 828 метара и тешка 500.000 тона – практично је безначајна према

Зашто се дешава да уђемо у собу и заборавимо шта смо хтели да урадимо?

Све лепо запишеш на длан и цедуљице и нема звоцања као кад се вратиш с четири хлеба и једним јогуртом!

Иако се при таквом искуству многи одмах сете дементног рођака или Алојза Алцхајмера, не треба превише бринути, пошто се то дешава готово свима.

Психолози с Универзитета Норт Дам у САД почели су 2006. године да истражују појаву која је у научним круговима позната као „ефекат врата”. Користили су окружење створено у виртуелној стварности да испитају колико се сећање добровољаца на распоред предмета у непознатој просторији наруши кад прођу кроз врата и уђу у другу собу. Резултати су били у најмању руку достојни златних рибица (које су, додуше, неправедно оптужене за памћење од само 3 секунде), пошто је утврђено да, у просеку, добровољци не могу да се сете ниједне сложеније појединости из просторије у којој су управо боравили.

Научници кажу да је наше сећање уређено у виду епизода – увек се теже сетимо детаља из претходних „наставака”. При томе, пролазак кроз врата означава и физички „крај” претходне епизоде и почетак нове – такозвану „границу догађаја”. Дакле, сећање на намере с којима смо се запутили у дневну собу остаје „закопано” у епизоди из спаваће. Као да врата имају некаква чаробна својства.

Но, тим психолога с Универзитета у Квинсленду ове године је спровео темељитије испитивање. Они су открили да пролазак кроз врата из једне просторије у другу, њој истоветну, уопште не нарушава сећање – највероватније јер промена није довољно

Земљином полупречнику од 6371 километар и тежини од 6.000.000.000.000.000.000.000 тона. Сви светски солитери и куле заједно немају дејство на дужину дана које може да се мери с дејством Месечеве гравитационе силе, а она продужава дан за 0,0016 секунди на сваких 100 година ■

велика да створи „границу догађаја” и отвори ново поглавље у мозгу.

Ипак, док су истраживачи ометали испитанике додатним задацима при преласку из собе у собу, сећање се „поништавало” и отпочињала је нова епизода. Тим је закључио да такве околности, кад је пажња ометена споредним задатком, највише одговара свакодневном животу – баш док обављамо више ствари истовремено, најчешће се и дешава да заборавимо зашто смо ушли у неку собу. Такође, веће су шансе да се „ефекат врата” јави кад се преласком из једне у другу просторију промени мисаона веза између претходних и нових околности – рецимо, ако из стана изађемо на улицу, или ако с улице уђемо у продавницу.

Постоји само једно решење – док пролазите кроз врата, размишљајте о томе куда сте се и зашто запутили ■

Пет животиња с најбржим радом срца

1. Средоземна ровчица

Број откуцаја срца – 1511 откуцаја у минуту

Тешка је свега 1,8 грама, што је чини најмањим сисаром на свету који не лети. Иако држи рекорд по броју откуцаја срца, у величини ју је на друго место потерао тајландски бумбарски шишмиш, најмањи сисар на свету. Ровчица се креће изузетно брзо за своју величину, те јој је метаболизам прилично убрзан (дневно уноси количину хране до два пута већу од своје тежине), а самим тим и број откуцаја срца.

2. Плавоврати колибри

Број откуцаја срца – 1260 откуцаја у минуту

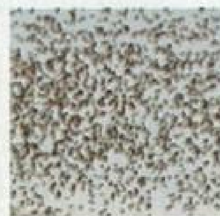
Овај колибри, који обитава у Мексику, тежак је 6–10 грама и храни се нектаром цвећа који сиса током лета, што захтева много енергије и убрзан рад срца.

3. Острвски канаринац

Број откуцаја срца – 1020 откуцаја у минуту

Настањује острво Мадеира, Канарска и Азорска острва, а омиљен је међу колекционарима птица још од 15. века. У дивљини достиже дужину до 12 центиметара, док су укрштањем створене птице тешке свега 4 грама.

4. Бумбарски шишмиш

Број откуцаја срца – 1000 откуцаја у минуту

Дугачак је свега 3 центиметра и тежак око 2 грама, што га чини најмањим сисаром на свету. Име је добио јер је толико мали да га људи често мешају с бумбаром.

5. Афрички пигмејски миш

Број откуцаја срца – 780 откуцаја у минуту

Један је од најмањих глодара на свету. Ретко се нађе јединка тежа од 3 грама. У дивљини живи у већим групама, али је веома омиљен као кућни љубимац. Животињица је толико нежне грађе да није препоручљиво мазити је, чак ни држати у шаци – због изузетно кртих костију.

С. Н.

Ако се оксиди гвожђа разних боја помешају у различитим размерама, добијају се другачије нијансе пути

С окрајка повести

ШМИНКА НА

Мало је познато шта су све предузимале савезничке снаге у Другом светском рату да заштите своје војнике иза непријатељских положаја. Ово је прича о једном необичном подухвату те врсте.

Резервиста америчке морнарице Њутон Џонс био је висок 180 центиметара. Имао је кратку смеђу косу, складан нос. Попут својих шведских предака, био је изразито беле пути. На лето 1944. године имао је 36 година, с борама од осмеха које су се полако усецале око светлих очију. Али, све је то могло да се промени.

Џонс је знао да се мало погрби и спусти панталоне на кукове – да се наборају око чланака. Ако му је јакна откопчана, а у џепове набије новине да би их отежао и повукао надоле, промена је још очигледнија. Уз мало ималина намазаног на оковратник и рукаве изгледаће као да је провео небројене ноћи на улици, с брадом од неколико дана. Коса и обрве постану неколико нијанси тамније с мало гарежи из пећи, док иста твар, помешана с водом и разбрљана по лицу, ствара велике подочњаке. Чак и облик носа вешто може да се промени – као да га је сопственик ломио неколико пута у кафанским тучама. Због каменчића нагураног у ципелу мораће да шепа и посрће.

Све у свему, Џонс више није морнарички резервиста, већ постарији бескућник.

Радња за маскирање

Џонс је био врло цењен и тражен шминкер у Холивуду – тачно оно што треба директору ОСС (претеча Ције) Билу Доновану. Кад је „Дивљи Бил” 1942. године председника Рузвелта убедио да дозволи оснивање нове обавештајне организације, обећао му је само једно – корисне податке. Да би их обезбедио, морао је да пошаље шпијуне дословно свуда. Најтеже је, наравно, убацити их иза непријатељских линија. То му је делимично успевало јер је сарађивао са свим савезницима. Али, требало је убацити агенте и у Немачку и омогућити им да преживе.

Донован је 1944. године чуо како у Немачку на рад стижу Французи. Да ли да убаци своје људе међу ове раднике? Наручио је истраживање о томе како агенти могу да науче једноставне технике маскирања и прерушавања.

Лондонски одељак ОСС већ је имао центар који може да се мери с било којим филмским студиом. Звали су га „Радња за маскирање”. Донован је однекуд чуо за холивудског шминкера Њутона Џонса, који служи у морнарици. Одмах је прекомандован у Лондон.

Кад је тамо стигао на лето 1944. године, Џонс је затекао радионицу у којој су штампарске и шиваће машине радиле без престанка. Правила се одећа, фалсификовали документи. Водило се рачуна о сваком детаљу, од материјала за одела, преко етикета, до ситница на печату за пропуснице. И најмања грешка значила је тренутну смрт за агента који би се служио нечим из „Радње”.

Џонс је испрва радио издвојено од колега. Сви су се питали ко је новајлија који по цео дан нешто мућка, маже, испробава. Напослетку су га прихватили као човека око кога се не вреди распитивати. Зачудили су се кад је једном

РАТНОЈ СТАЗИ

стигло наређење да му се сви из одељка ставе на располагање, те да му обезбеде све што затражи. А тражио је најневероватније ситнице – од шминке до гарежи из ауспуха.

Џонс је цео септембар 1944. године провео развијајући програм за основе прерушавања и маскирања. Било је ту разних техника: ситних промена које се спроводе са свакодневним предметима из покућства и оних које агенту омогућавају да се на дуже стазе преметне у неког непрепознатљивог. Прво се користило при избегавању потера, а потоње за далекосежне задатке.

Џин и Боб

Убрзо је спроведен течај за службенике. Џонс им је држао уводно предавање, на коме је нагласио да само жели да их приучи лаким вештинама, да би што дуже поживели иза непријатељских линија.

Прва лекција је била кључна. Није одмах било речи о прерушавању – Џонс се усредсредио на људско понашање. Објашњавао им је да су људи, у суштини, непажљиви и увек виде оно што очекују да виде. Ретко ко поклања пажњу нечему што види успут. Зато је најбоље место за скривање – усред гомиле.

С променом држања, мало гарежи и приручних средстава, шпијун се из угледног пословног човека претвара у просјака

Први слушаоци Џонсових предавања били су Џин и Боб, припадници новоуспостављеног одељења ОСС у Луксембургу, чији је задатак да се убаце у Немачку. После неколико часова Џонс је једва дочекао да надређенима покаже чему их је научио. Џин и Боб су најпре сакупили материјал за маскирање, од онога што им је при руци: рђу сљуштену с олука, блато, земљу, пепео. Строго им је забрањено да мењају одећу.

Џин је пребацио мантил преко руке. У другој, ослоњеној на кук, држао је шешир. Иако просечне висине, потпуно опуштеног држања, широког осмеха, Џин је био школски пример трговца спремног да свакоме прода било шта. Онда је окренуо леђа посматрачима вежбе: пред њима је био висок, озбиљан адвокат с наочарима и шеширом. Пажљиво поткресани бркови красили су лице самоувереног

израза.

Одмах затим, Боб је представио претварање из углађеног пословног човека у просјака – за педесетак секунди. Џонс их је онда провео кроз целу зграду. Иако су недељама пролазили туда, нико их није препознао. Маске су биле толико уверљиве да су стражари повадили оружје чим су се појавили у видокругу.

Иако је успех био очигледан, Џонс се није дуго задржао у Лондону. Надређени су проценили да су његове вештине потребније на тихоокеанском подручју. Али, пре него што је кренуо на прекоманду, написао је приручник који су разделили свим оперативцима ОСС.

Нови задатак

Тако се новембра 1944. године Џонс обрео у Индокини. Одмах је схватио да технике маскирања из Европе овде тешко могу да послуже сврси. Ваздух је био толико презасићен влагом да се осећао као да дише воду. Средства за одбијање инсеката била су неопходна. Стога није могао да користи „реквизите" на које је навикао.

Притом, задаци оперативаца ОСС били су потпуно другачији. Ако у Европи морају да раде као прикривени агенти на непријатељском подручју, овде углавном служе као инструктори домаћим снагама. Постављају заседе Јапанцима, вежбају чланове домаћег покрета отпора, спасавају оборене пилоте.

У Европи су Џонса највише бринули сусрети лицем у лице, па су маске су морале да буду беспрекорне. У Азији су пак јапански снајперисти посебно уживали у томе да у гомили домаћег становништва на нишан узму оне светлије пути. Готово су увек погађали америчке инструкторе. Џонс је знао – ако примени погрешна средства, то је горе него да не примени никаква. А људима у Индокини требало је нешто што Џонс нема у свом шминкерском коферчету. Требала им је „ратна шминка".

У магловитој долини Асам на истоку Индије Џонс је направио нову радионицу. Трагао је за средством које ће агентима да потамни кожу. Користио је исте оксиде гвожђа који се користе за израду сенки за очи и ружева за усне. Много покушаја касније, открио је праве мешавине црвених, жутих и црних пигмената који подражавају боју коже појединих етничких група.

Њутон Џонс је искуство из Холивуда применио у ОСС

Негде у Азији, агент ОСС Боб Флаерти показује како се наноси камуфлажна боја, која му потамњује кожу и смањује могућност да га уочи јапански снајпериста

Испрва је ручно мешао боју за камуфлирање. Пажљиво је мерио супстанце и пресовао их (колико је то могуће извести у теренским условима). Ако би добро сабио прах, могао је да спакује 13,5 грама у кутијицу, што је довољно за 25 маскирања. Користио је најневероватније приручне справе. Тако је боје пресовао постољима минобача. Направио је педесетак кутијица, за шта му је требало два дана. Потом још сто.

Све је испоручено агентима на терену. Убрзо је њихов командант, пуковник Рој Пирс, затражио још 3000 кутија. За то је морао да се обрати професионалцима.

Ратни „Макс Фактор"

Предузеће „Макс Фактор" било је синоним за козметику у филмској индустрији. Ипак, ретко ко је знао да фабрика одувек ради за владу. Џонс је знао да имају машину за најфиније мрвљење. Пожурио је назад у САД, где је договорио да „Макс Фактор" производи прах који ће он даље користити за израду камуфлажне боје. Успут, направили су и боју за косу која издржава зној и влагу у прашуми. Трупе у Азији убрзо су добиле пакете за маскирање.

Џонс никад није добио никакав орден за своје заслуге, иако је спасао хиљаде живота. Ипак, нешто од онога што је радио забележено је на филмској траци. Сачуван је један филм који је служио за обуку како треба наносити камуфлажну боју, који је Џонс сам осмислио. Последња сцена, снимљена негде у Азији, приказује агента ОСС Боба Флаертија, који је изгледао као човек који би се наљутио на саму замисао да се нашминка. Ипак, наносио је боју брзо и методично. На питање филмског наратора да ли му се свиђа то што маже, Боб је одговорио:

– Него шта!

– Хоћеш ли да користиш и даље?

– Можеш да се кладиш ■

Н. Баћковић

NOVA PRIPEJD TARIFA

SVE COOL

10GB
+5GB
ZA APLIKACIJE
+ 6000 din kredita

Download on the App Store | GET IT ON Google Play | EXPLORE IT ON AppGallery

Bonus dobrodošlice traje 15 dana, aktivira se preko mts vodiča pozivom *100# i obuhvata 6000 dinara kredita, 10 GB i neograničeno minuta razgovora u mts mreži. Korisnik dodatno putem Moj mts aplikacije dobija 5 GB za 2 aplikacije po izboru (Facebook, Viber, WhatsApp, Twitter) 7 dana jednom mesečno naredna 3 meseca od trenutka aktivacije kartice. 90 dana od aktivacije Bonusa dobrodošlice, svaka dopuna korisniku omogućava aktivaciju bonusa na dopunu, dopuna <400 din dobija bonus 1 GB na 7 dana, dopuna ≥400 din dobija bonus 4 GB na 7 dana. Više informacija na **mts.rs**

www.mts.rs
0800 100 100

1248

mts

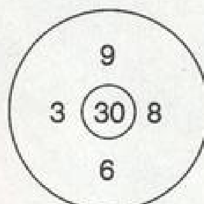

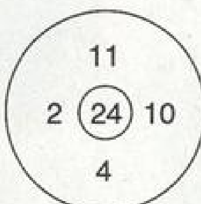
Логичке загонетке

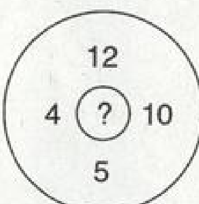
Уређује
Радивоје Грбовић

1 ЗАМЕНИТЕ!

Замените упитник одговарајућим бројем ■

2 ПРЕЛАЗ ПРЕКО РЕКЕ

Четири витеза са штитоношама треба да пређу реку чамцем који не превози више од два човека. У средини реке је острво на које је дозвољено искрцавање. Како треба прелазити реку а да ни на обалама, ни на острву, ни у чамцу не буде ниједан штитоноша у друштву осталих витезова без свог господара? ■

Решења на страни 65

3 БРОЈ 100

Не мењајући редослед датих цифара, ставите између неких од њих знакове + или – тако да се добије тачна једнакост ■

987654321 = 100

4 РАЗЛИЧИТИ НАЧИНИ

На колико различитих начина шест играча могу одиграти по једну партију шаха ако на располагању имају три шаховске гарнитуре? ■

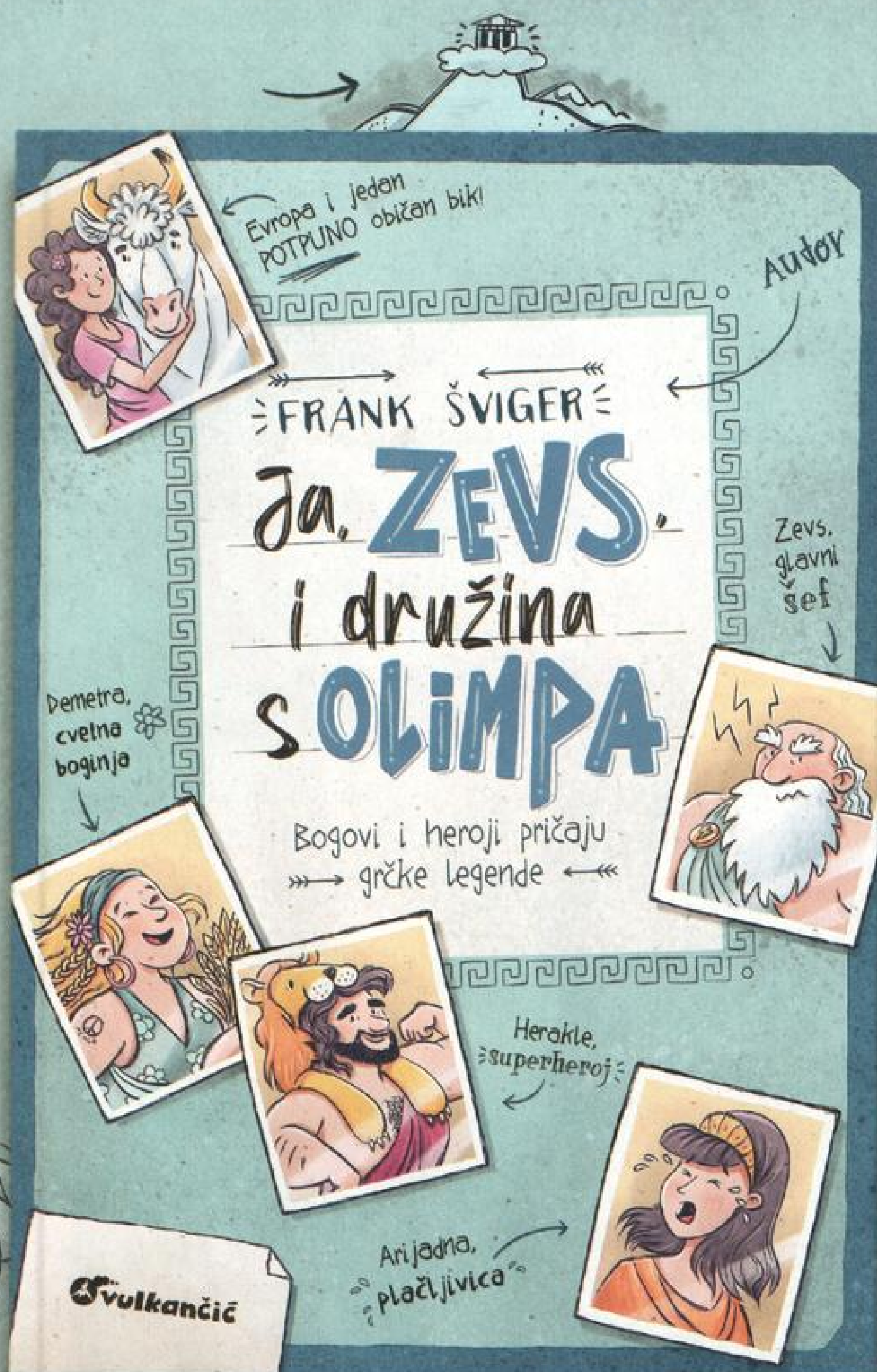

5 ПРАЗАН ПРАВОУГАОНИК

Уместо упитника у правоугаоник упишите одговарајући број ■

298	32	157
2339	33	6235
1805	?	6901
2311	26	1981

Od A kao Ahil do Z kao Zevs:
najpoznatije priče iz grčke mitologije –
ispričane iz ugla samih bogova i heroja!

Čitajte o svetu stare Grčke
i nasmejaćete se do suza!

www.vulkancic.rs

Петковдан
3. септембар

Прејасна Република Сан Марино обухвата 61,2 квадратна километра на североисточним обронцима Алпа. Са свих страна је окружена Италијом. После Ватикана и Монака, то је трећа најмања држава у Европи с најдужим непрекидним постојањем.

Бежећи од Диоклецијановог прогона хришћана с јадранског острва Раб, насеље је у пустињачкој пећини у близини Риминија основао будући Свети Марин, тада клесар камена. Бискуп Риминија га је касније крстио и заредио у ђакона. Марин је Лапово. Римини је удаљен свега десетак километара, где је и најближи аеродром. Укупна дужина путева износи око 220 километара, с осам месних аутобуса и две гондоле које превозе становнике и туристе.

Главни град налази се наврх брда Титан, оног које је за себе освојио Свети Марин. До 15. века око брда се окупио околни живаљ и удружио у заједницу која и данас чини ову мајушну државу. Папа је признао независност Сан Марина 1631. године, а европски владари 1815. године на Бечком конгресу. Велико и опште веће (*Consiglio Grande e Generale*), које чине припадници угледних градских породица, изабрано је први пут у 13. веку, а данас је то парламент (60 људи), који се бира – председника државе и председника владе. Капетани регенти увек су из супротстављених партија. Сан Марино имао је прву на свету демократски изабрану комунистичку власт – Комунистичка и Социјалистичка партија владале су земљом заједно од 1945. до 1957. године. Од 1973. године до данас Сан Марином управља коалиција социјалиста и демохришћана.

Грб Сан Марина

Одбрана земље поверена је Италији, али патролирање границом и чување владиних зграда обављају и становници.

Од давнина се у том крају узгајају житарице, маслине, воће и винова лоза, од и туризам, који доноси око 60 одсто државних прихода, уз трке Формуле 1, банкарство, услуге, а 10 одсто стиже од продаје поштанских марака.

ТРИ КУЛЕ НА ОСТРВУ СРЕЋЕ

На данашњи дан 301. године основана је једна од најстаријих држава, Сан Марино

многе тамошње становнике привео хришћанству. Умро је природном смрћу у својој пећини на брду Монте Титано (749 метара), а његове мошти чувају се у Саборној цркви главног града.

Становника има око 31.000 – отприлике онолико људи колико их живи у београдској општини Савски венац, или у Ковину и Тутину заједно, на простору који код нас заузимају Сремски Карловци или на пет година. Овај парламент на сваких шест месеци бира два члана из својих редова чега је становништво и живело до шездесетих година 20. века. Од тада се развија

Наврх брда... главни град

Сан Марино има највише власника аутомобила на свету – то јест, има више возила него људи. Има и пријатну пореску политику, тако да многи Европљани тамо селе своје пословање.

Три куле на врховима Монте Титана красе грб и државну заставу, а изграђене су између 11. и 14. века. Међународна академија наука Сан Марина поноси се тиме што је усвојила есперанто као језик на коме се пишу и држе предавања. Град и Монте Титано постали су део Унескове Светске баштине 2008. године ■

Н. Мрђеновић

И ЈОШ ПОНЕШТО...

1189. у Вестминстеру је крунисан Ричард Лавље Срце
1806. српски устаници поразили турску војску код Делиграда
1875. рођен инжењер Фердинанд Порше
1883. умро руски писац Иван Тургењев
1944. Ана Франк се с породицом укрцала у последњи воз за Аушвиц
1991. умро амерички редитељ Френк Капра ■

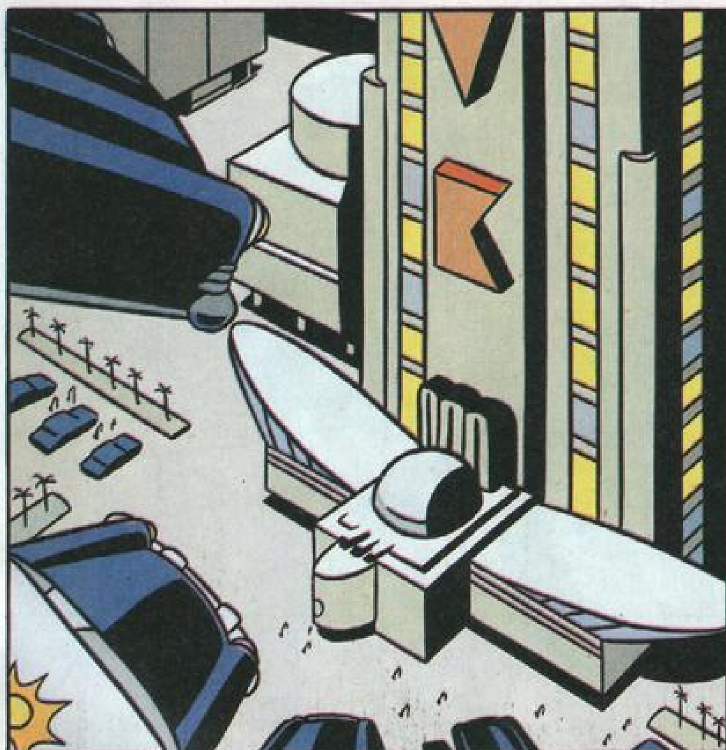
Прича – **Данијел Торес**
Сценарио – **Факторија Акме**
Цртеж – **Инча и Рамон Маркос**
Боје – **Пако Ернандес**
Превод – **Урош Рајчевић**

Опијум

II део

ВЕЛИКА ПРЕВАРА

POLICIA
ГОСПОДЕ БОЖЕ! ШТА ЈЕ ТО МОГЛО ДА СЕ ДОГОДИ?

ГДЕ ЛИ САМ ТО ПОГРЕШИО? ОВАЈ РАЗВОЈ ДОГАЂАЈА НЕМА СМИСЛА...

УВЕК САМ МИСЛИО ДА ЈЕ КОД ЊЕГА НЕШТО ЧУДНО...
ЈЕСТЕ, ЈЕСТЕ, НЕШТО МУ ОПАСНО СЕВА У ОЧИМА...
Е, БАШ ТО!
ЗАР ЈЕ МОГУЋЕ ДА МИ НИКО НЕ ВЕРУЈЕ, ДА НИКО НЕ МОЖЕ ДА МИ ПОМОГНЕ?!
БАШ НИКО?

БУУМ!
16

ЗВИЗ!

17

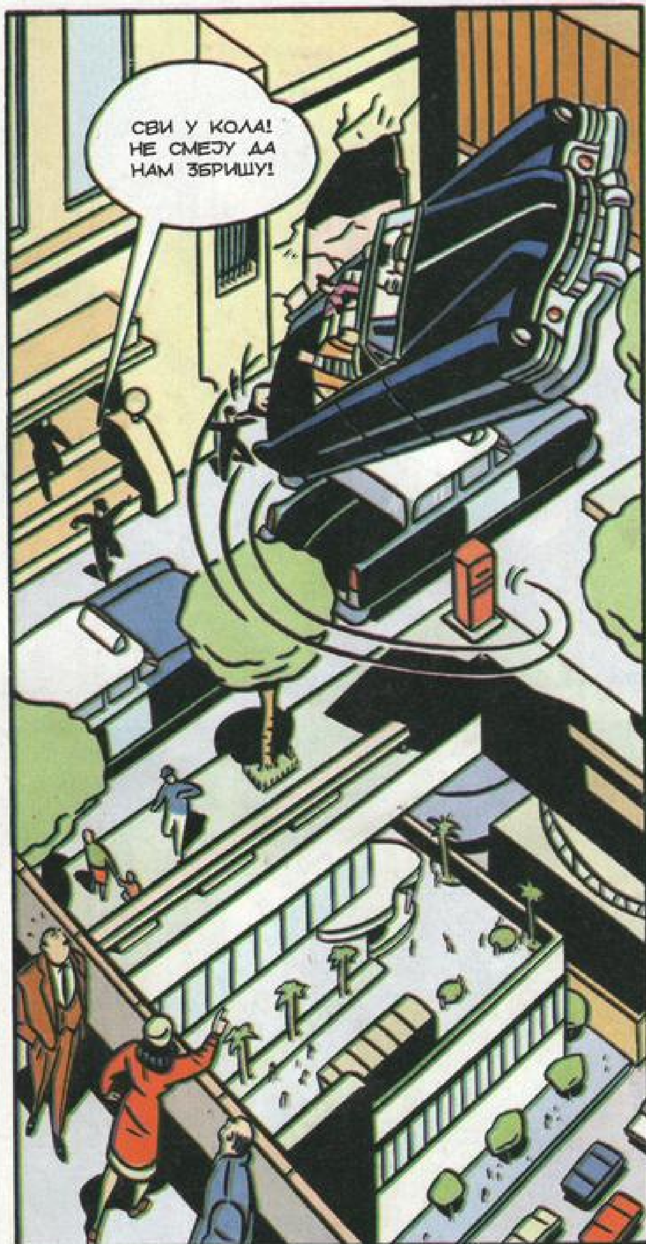

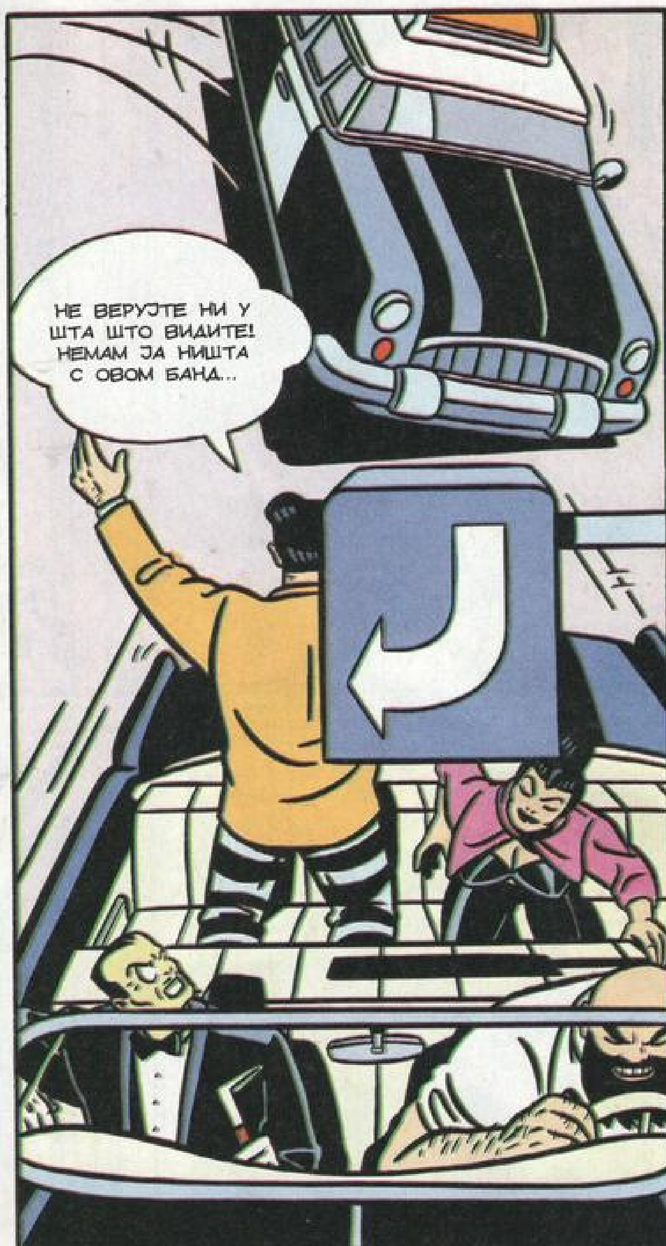

ТИ?!
ДА, МОЛИТВЕ СУ ТИ УСЛИШЕНЕ.

'АЈМО! ИДЕМО ОДАВДЕ! МОРАМО СВОГ ОРТАКА ДА САЧУВАМО ОД МРАКА!
??

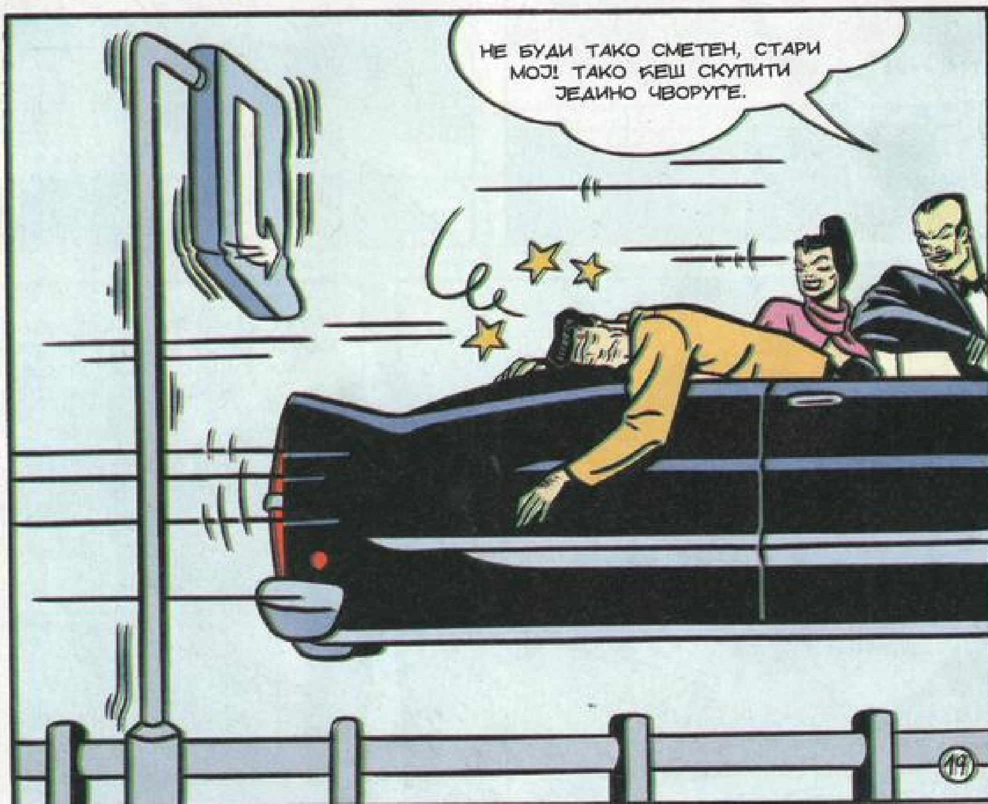

ВИДИШ, ЛАКО ЈЕ. НЕ БРИНИ, ЗНАШ ДА СИ У ДОБРИМ РУКАМА.
!!!
ОЧЕКИВАНО!
ВАЛА БАШ! ЂАВОЉИ СТВОРОВИ.
18

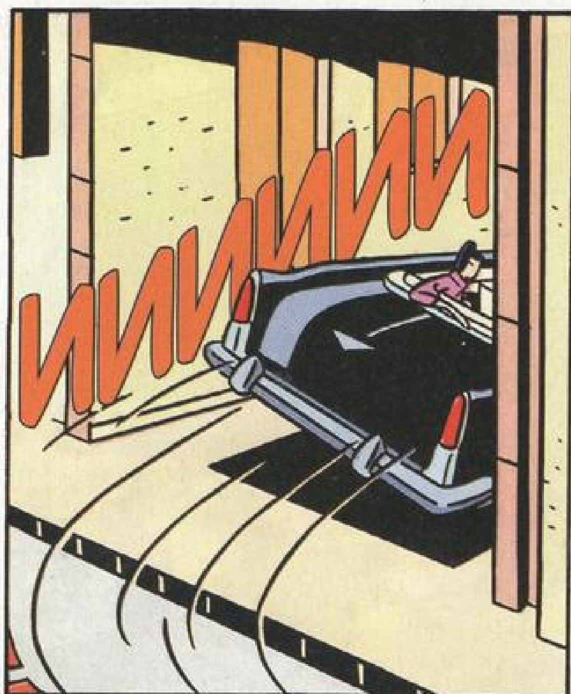

СВИ У КОЛА! НЕ СМЕЈУ ДА НАМ ЗБРИШУ!

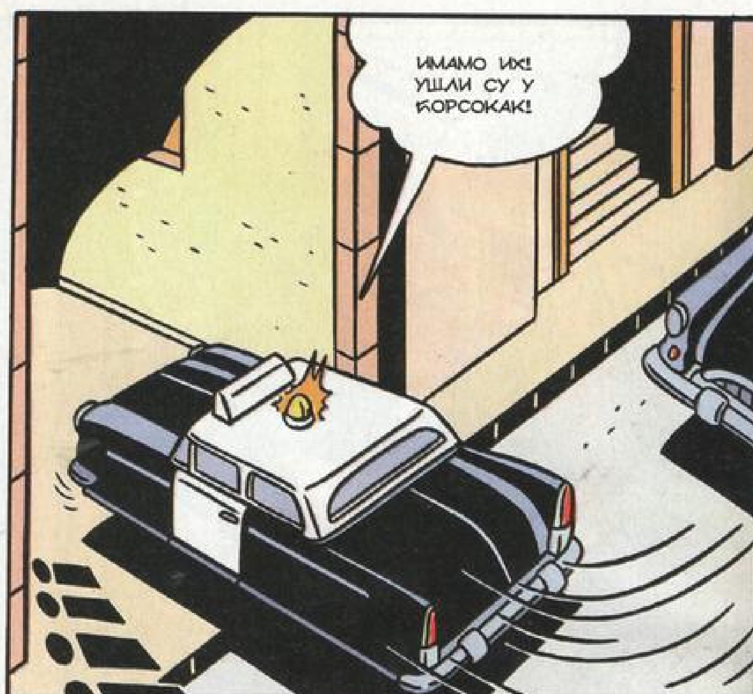

НЕ ВЕРУЈТЕ НИ У ШТА ШТО ВИДИТЕ! НЕМАМ ЈА НИШТА С ОВОМ БАНДОМ...

ШЊНГРР!

НЕ БУДИ ТАКО СМЕТЕН, СТАРИ МОЈ! ТАКО ЋЕШ СКУПИТИ ЈЕДИНО ЧВОРУГЕ.
19

ИИИИИИ

ИМАМО ИХ! УШЛИ СУ У ЋОРСОКАК!

?
POLICIA

ЕКСКЛУЗИВНО!
„ОПИЈУМ ПОМОГАО ПЛАТИ ДА ПОБЕГНЕ..."
EL PLANETA

ПОСЛЕ ОВОГА, ВИШЕ НЕМА МЕСТА СУМЊИ... МАНИПУЛАТОР РУБЕН ПЛАТА НАПОКОН ЈЕ СКИНУО МАСКУ И ПОКАЗАО ПРАВО ЛИЦЕ - ГНУСНО И КВАРНО... ВИШЕ НЕЋЕ МОЋИ ДА НАС ПРЕВАРИ!
MASON
20

УСТАЈ, ТУПСОНЕ! ДОРУЧАК!

БОЖЕ, МОЈА ГЛАВА! ГДЕ САМ? ОТКУД ЈА ОВДЕ?

СМИРИ СЕ, ОВДЕ СИ НА БЕЗБЕДНОМ - ОВАМО ДОЛАЗЕ САМО ЉУДИ ПОПУТ НАС.

ЉУДИ ПОПУТ НАС? СВИХ МУ ЂАВОЛА! ШТА ЋЕ ПОМИСЛИТИ МОЈИ ГЛЕДАОЦИ?

'АЈДЕ, 'АЈДЕ, БЕЗ ЛАЖНЕ СКРОМНОСТИ... ОД НАС НЕМАШ ШТА ДА КРИЈЕШ.

СТВАРНО СИ НАС ИЗНЕНАДИО. КАКО СЈАЈАН ПОТЕЗ! ПЛАН ТИ ЈЕ БИО ГЕНИЈАЛАН! ВАРАО СИ ИХ ГОДИНАМА ИГРАЈУЋИ ВЕЛИКУ ПРЕВАРУ, ДА БИ ИХ ПОТОМ ИСЦЕДИО КАО ЛИМУНОВЕ...

ХА! И ТИ ИДИОТИ СУ ТИ ЈЕЛИ ИЗ РУКЕ!
21

ЛАЖ!!!
НИСАМ ИХ ПРЕВАРИО!

МА ДАЈ, НЕ ТРУДИ СЕ ДА ЗЕЗНЕШ И НАС. СХВАТАЛИ СМО ЦЕЛУ СТВАР ОД САМОГ ПОЧЕТКА И ЗАТО СМО ОДЛУЧИЛИ ДА УЧЕСТВУЈЕМО ТАКО ШТО СМО ТИ...

... ПРУЖИЛИ РУКУ - ДА ПОМОГНЕМО.

КВРЦ!

И ЗАТО, ДОК СУ ТВОЈИ ДРАГИ СУГРАЂАНИ ПОКУШАВАЛИ ДА РЕШЕ СИТНИЦЕ КОЈЕ ИХ МУЧЕ...

... МИ СМО МАЛО ПОСЕТИЛИ ТВОЈУ ЉУПКУ ВЕРЕНИЦУ...

ИНАЧЕ, БИЛО ЈЕ ВРЛО ПРИЈАТНО. А И РЕКЛО БИ СЕ ДА ЈЕ ОНА ВЕОМА ЗАДОВОЉНА ТИМ СУСРЕТОМ.
22

САД МИ ЈЕ СВЕ ЈАСНО!

НО, КАО ШТО СИ СИГУРНО ВЕЋ ПОСУМЊАО, НИСАМ ТЕ ИЗВУКАО ИЗ ЗАТВОРА ДА БИХ ТИ ПРИЧАО О ПРОШЛОСТИ, ВЕЋ О БУДУЋНОСТИ.

ДУГО САМ ЧЕКАО ДА ТИ УВИДИШ СВОЈУ ПРАВУ СУДБИНУ. НА КРАЈУ САМ ЗАКЉУЧИО ДА ТРЕБА ДА СЕ УДРУЖИМО ЗАРАД ЈЕДНОГ ВЕЛИЧАНСТВЕНОГ ДЕЛА.
ШТА?!

С ТВОЈИМ ШАРМОМ ТЕЛЕВИЗИЈСКОГ ПРОПОВЕДНИКА И МОЈИМ САВЕТИМА, СТВОРИЋЕМО ЈЕДНУ ТВ-ВЕРУ: КАТОДНО СПАСЕЊЕ ДУША!
НИКАД!

ЧУЈЕШ ЛИ МЕ, ЛУДАЧЕ... НИКАД!
23

ДА, РАЗУМЕМ ДА СИ МАЛО УЗНЕМИРЕН, АЛИ РАЗМИСЛИ... ТИ, КАО ВИСОКИ СВЕШТЕНИК КОЈЕМ КЛИЧУ МИЛИОНИ ВЕРНИКА!

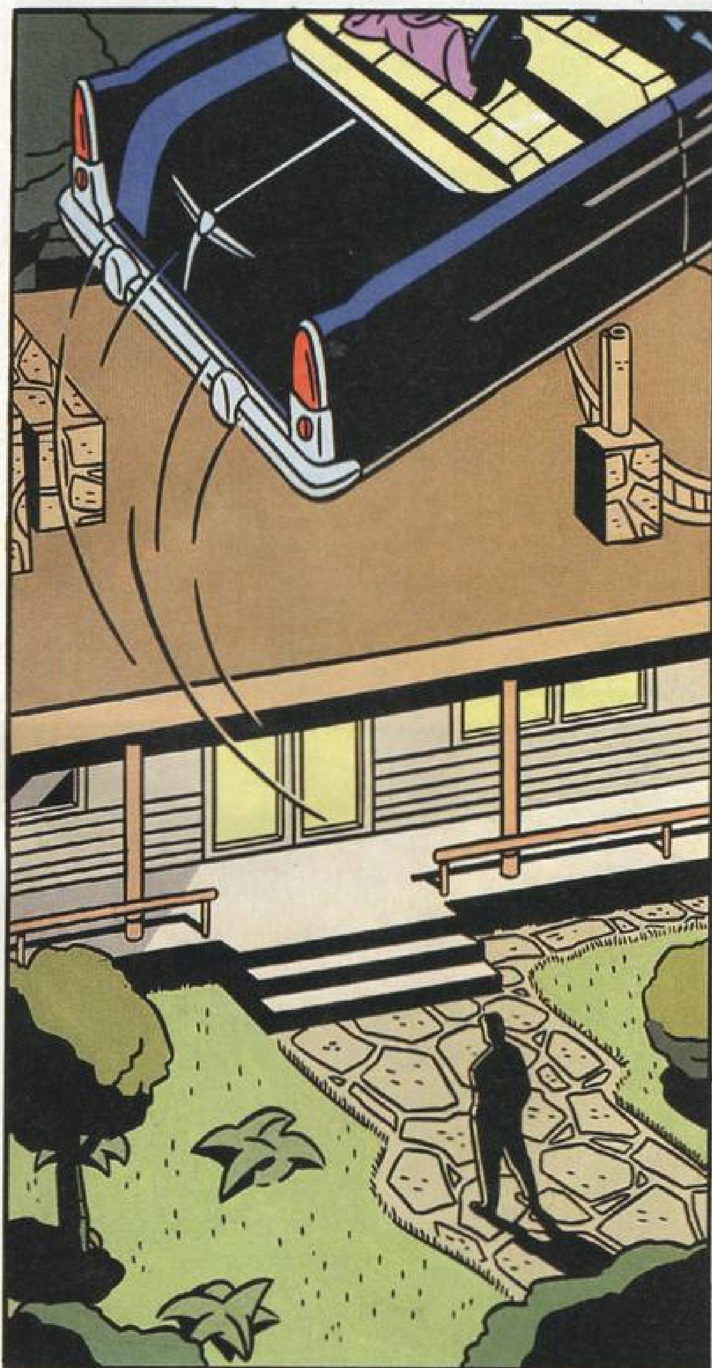

БРРРР!
ДОБРО, ДОБРО... НЕ ЖУРИ.

У МЕЂУВРЕМЕНУ, МОЋИ ЋЕШ И ДА ПОРАЗМИСЛИШ О ТОМЕ КАКО ДА РЕШИШ СВОЈЕ МУКЕ. БАШ МЕ ЗАНИМА КАКВЕ ЋЕШ ЛЕПЕ РЕЧИ ИЗНАЋИ ДА РАЗУЛАРЕНУ ЈАВНОСТ УБЕДИШ У СВОЈУ НЕВИНОСТ...
?

... А И ПОЛИЦАЈЦЕ, КОЈИ СУ ВЕОМА ОСЕТЉИВИ...

... И НЕЖНУ ВЕРЕНИЦУ.

БАЦИТЕ ГА ЛАВОВИМА!
24

КУЦ КУЦ,
ИМА ЛИ КОГА?

ШТА ЋЕШ ТИ ОВДЕ?!
КАКО СЕ УСУЂУЈЕШ?

ОВАЈ... ДРАГА
... ЧЕКАЈ ДА ТИ
ОБЈАСНИМ...
ШЉУС!

ДРАГА?! НЕ ПРИЛАЗИ, ЂУБРЕ ЈЕДНО!
НЕМА ШТА ДА СЕ ОБЈАСНИ! БИЛА
САМ ПРИСУТНА! НЕ СЕЋАШ СЕ?
ЧУДОВИШТЕ!
25

НАРАВНО, АНЂЕЛЕ МОЈ... ТО САМ ХТЕО ДА ТИ КАЖЕМ... НИСАМ НИКАД...

ТИ СИ ЗВЕР!
ШЛОНГ!

ПАРАНОИЧНИ ПЕРВЕРЗЊАКУ!
АЛИ, СВЕТЛОСТИ ЖИВОТА МОГ, САСЛУШАЈ МЕ НА МИНУТ!

БЛУДНИЧЕ! ГАДЕ!
ЗЈУУ!
ЗЛАТО МОЈЕ, НЕ СХВАТАШ ДА ТО НИСАМ БИО ЈА...

АХ!
ПОКВАРЕЊАКУ!
26

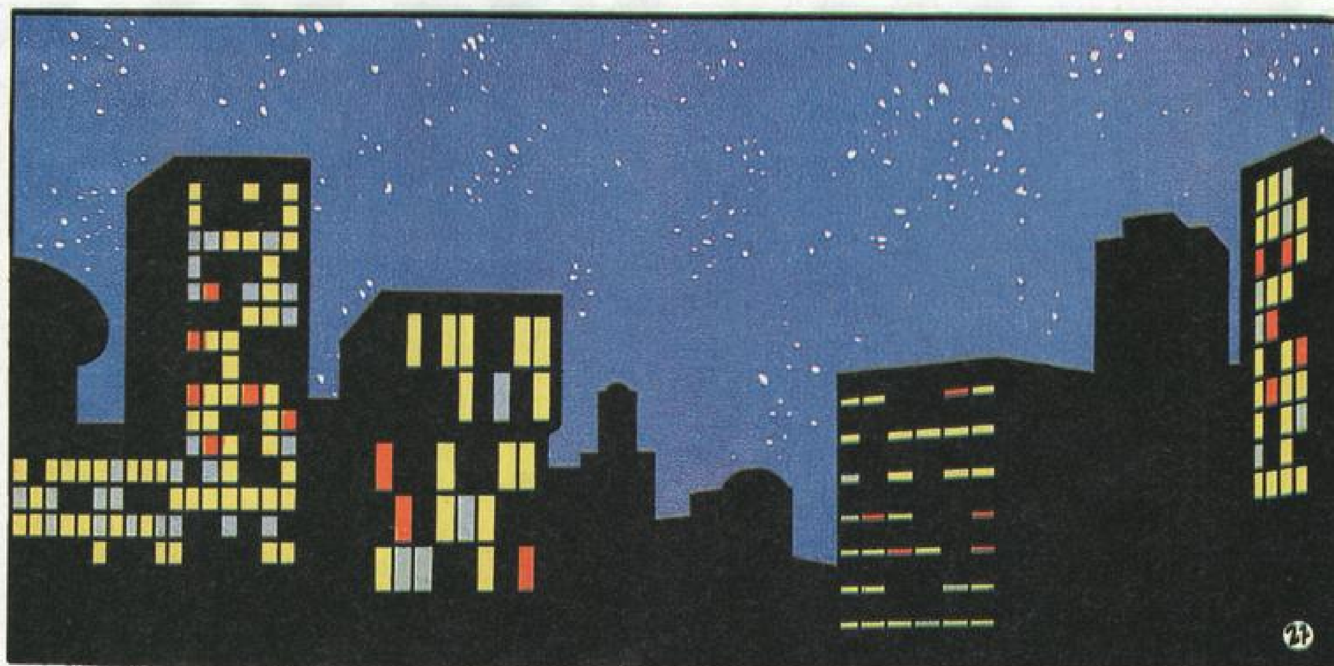

СКОТИНО! ДИВЉАЧЕ! СТОКО! ПРОСТАЧИНО!
МА ХОЋЕШ ЛИ МЕ САСЛУШАТИ?

О, ГОСПОДЕ БОЖЕ! ДАЈ МИ КАМЕРУ И ИСПРИЧАЋУ ИСТИНУ ЦЕЛОМ СВЕТУ!

ЕВО ТИ ТВОЈА КАМЕРА!
УФ!

А ЕВО И ТИ ОСТАЛА ОПРЕМА!
ААА-Х...

ТРЕС!
АУУУ!

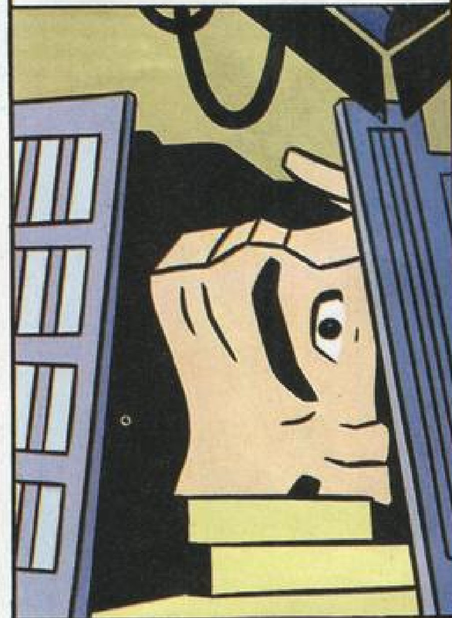

ИМА ИСТИНЕ У ОНОМЕ „КО ВИСОКО ЛЕТИ, НИСКО ПАДА".
ME

КАО И УВЕК, ГРАД САДА ВИДА СВОЈЕ РАНЕ И ГАСИ СВЕТЛА ДА БИ УТОНУО У ОКРЕПЉУЈУЋ САН.

СВЕТЛА КОЈА ЋЕ, ПОСЛЕ НОЋИ, ОСВЕТЉАВАТИ ЈЕДАН НОВИ ДАН.

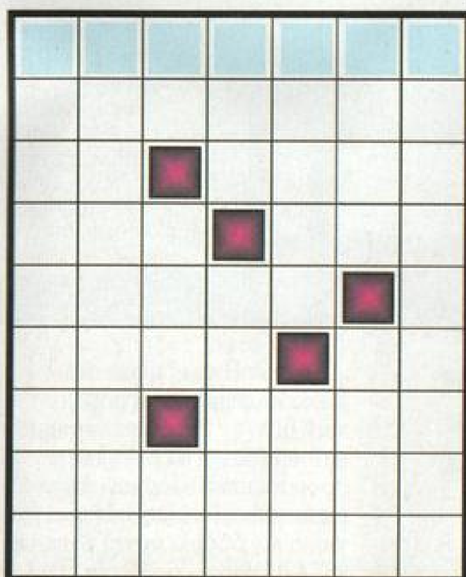

НОВИ ДАН, С НОВОМ ШАНСОМ ЗА РУБЕНА ПЛАТУ.

УВЕК ЋЕ ПОСТОЈАТИ НЕКА КАМЕРА ЗА ПЛАТУ! ... АКО ЈЕ НЕ БУДЕ, ШТА ЋЕ БИТИ С НАМА?
КРАЈ
18

Уређује **Славко Бован**

Мозаичка укрштеница

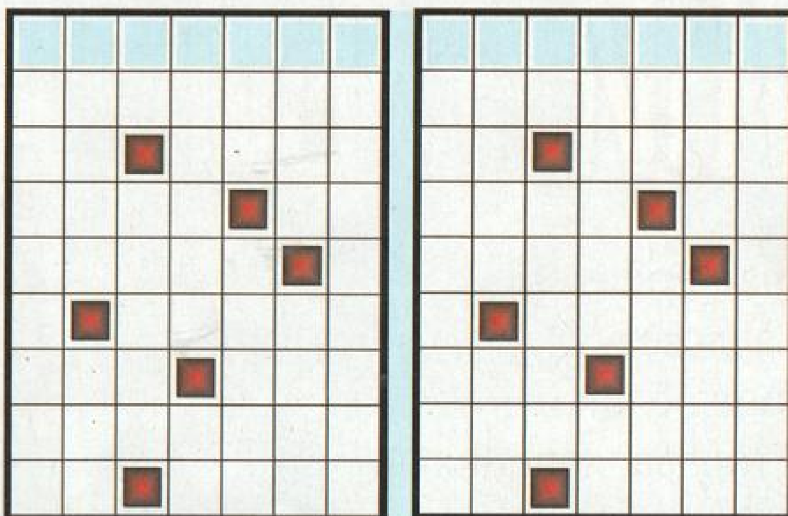

Речи из пописа распоредите у укрштеницу УСПРАВНО, а водоравне речи откријте комбиновањем. У означеним пољима добићете назив спорта са слике.

АДИ, АПЕЛОВАТИ, ГРАМАТИКА, ЕНД, ИЧИЈЕ, КЕРАН, КОНТРОЛОР, ЛИМ, НАЈА, ПЗ, РТ, УНАЦ ■

Парне укрштенице

Азбучни попис појмова односи се на обе укрштенице. Комбиновањем одредите у коју се мрежу уписују задате речи. У првим водоравним редовима добићете називе два цвета.

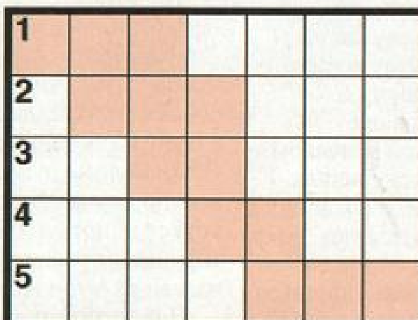
АВ, АДА, АК, АКТЕР, АНТ, АРГОР, АРИЈА, АРСК, АТАКОВАТИ, АТО, ВАРАВ, ВЕРН, ГРА, ЕМИР, ЕНИО, ЕНТИТЕТ, ИМИН, ИНТЕР, КАНТАРИОН, КЛАСТ, КОСМОДРОМ, КТ, КШ, ЛИВРА, ЛИНИЈА, МЕТА, МИКС, МРКИ, МТ, НМ, НОТА, НТ, ОВЛАШ, ОДАНОСТ, ОМИ, ОНТАРИО, ОПШТИНА, ОТ, РА, РАС, РИМ, СЛ, ТЕЛИ, УПЛИВ, УТИСАК, ФАР, ЦЕНТАРФОР, ШТОРЕ ■

Испуњаљка

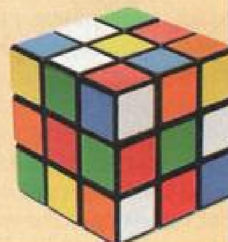
Решења на страни 65

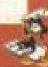

БРИ, КА, КА, КО, ЛАС, ЉАЦ, МИ, НИ, О, ПИ, РАЧ, РУ, ТА, ТВА, ШКО

Тражене речи упишите водоравно. У означеним пољима добићете назив механичке играчке коју је 1974. године изумео мађарски проналазач и професор архитектуре.

1. Посебно издвојен и насловљен текст у новинама, 2. Име глумца Кејџа, 3. Направа за отварање, 4. Врста колача, 5. Река која тече кроз Сарајево ■

Необична удружења

ЉУБИТЕЉИ ДЕБЕЛОГ МИНУСА

Нека од најнеобичнијих удружења у свету окупљају поштоваоце облака, кружних токова, ледених предела, као и оне који умеју да препознају добру шалу

Ведро небо је највећи непријатељ љубитеља облака

Синови Лија Марвина

Да би неко постао члан овог удружења, не мора да влада посебним вештинама. Чланство највише зависи од генетике. Наиме, ако личи на славног америчког глумца Лија Марвина (1924–1987) довољно да се може помислити да је његов син, остали „Синови Лија Марвија" радо га приме као равноправног „потомка".

Оснивач удружења је амерички редитељ Џим Џармуш, а неки од најпознатијих чланова јесу музичари Том Вејтс, Ник Кејв, Нил Јанг, Иги Поп и глумац Џош Бролин. Џармуш у јавности никад није открио шта се тачно дешава кад се „синови" окупе. Неки претпостављају да се састају да би гледали филмове Лија Марвина. Вејтс је осмислио и посетнице за чланове.

Једина особа за коју се засигурно зна да не одобрава постојање оваквог удружења јесте прави син Лија Марвина. Случајно се десило да је Кристофер Марвин 1992. године ушао у бар у ком је седео Том Вејтс. Отворено му је рекао да је друштво увреда за његовог оца. Желео је да сазна нешто више о њиховим састанцима, али Вејтс није прекршио заклетву. Све је остало у строгој тајности.

Друштво поштовалаца облака

Величина њихове љубави забележена је прогласу друштва. Чланови сматрају да многи не увиђају колико су облаци драгоцени и да се веће поштовање неправедно исказује плавом небу. Облаци су „најлепша поезија природе" и средство којим она исказује своја расположења.

Укратко, чланови друштва су љути противници чистог плавог неба јер од њега нема ничег досаднијег. Људи који посматрају облаке развијају машту и добијају бесплатну терапију. Дакле, осим што им лече душу, облаци им штеде паре.

Ред окултне руке

У јесен 1965. године новине „Шарлот Њуз" објавиле су вест о млинару који је убијен једне вечери кад се касно вратио кући. Извештач Џозеф Фландерс написао је:

„Било је то као да се нека окултна [тајанствена, мрачна] рука спустила и померила играче попут пешака на дивовској шаховској табли".

Забављене Фландерсовим китњастим стилом писања, колеге су одлучиле да обележе његово достигнуће и одају му почаст оснивањем „Реда окултне руке". Није их мрзело да направе симбол, који су нацртали на комаду тканине – крваву руку која излази из љубичастог облака.

Новоосновани ред примао је сваког новинара или писца који је објавио текст или књижевно дело које садржи речи „као да је окултна рука". Уредницима „Шарлот Њуза" шала се није свидела, али и поред тога што су детаљно читали написе, окултна рука им је промицала и завршавала у штампаном издању. Израз је ушао и у бројна друга издања у САД. Употребљавали су га готово сви – од новинара до значајних писаца, као што је Пол Гринберг, добитник Пулицерове награде. Ово су неки од стотина примера из новина: „Неколико минута касније, као да је махнуо окултном руком, зазвонио је аларм", или „Неки су изјавили да осећају ледене прсте на шакама, као да их је дохватила окултна рука".

Ред је разоткривен 2004. године, па су чланови две године касније изабрали нов тајни израз – и даље непознат јавности.

Друштво љубитеља кружних токова

Као што љубитељи облака немају ништа лепо да кажу о ведром небу, тако поштоваоци кружних токова

Редитељ Џим Џармуш (лево) окупио је „Синове Лија Марвина"

у Великој Британији сматрају равне путеве досадним и затупљујућим. Да би возачи одржали бистрину ума, потребно је стављати кружне токове где год је то могуће.

Чланови на састанцима расправљају о погодним местима за мале кружне „оазе", али и о томе да ли оне већ постојеће треба боље обезбедити. Свако је добродошао да изнесе предлог о њиховом уређењу.

Друштво је основао Кевин Бересфорд након што је, потпуно неочекивано, продао календар с фотографијама кружних токова у око 100.000 примерака.

Клуб 300

Клуб нема много чланова јер се налази на Антарктику, али и зато што је ретко ко физички спреман да прихвати сумануги изазов. Замисао је потекла од људи у америчкој поларној станици Амундсен–Скот. Учесници у изазову чекају зимски дан кад температура падне на 73 Целзијусова степена испод нуле, што се најчешће дешава између априла и септембра. „Дебели" минус понекад кратко траје, па морају да буду брзи. Прво десетак минута проводе у сауни загрејаној на 93 степена, а затим истрчавају напоље наги, само у чизмама.

Кад стигну до Церемонијалног Јужног пола, означеног металном куглом на кратком стубу, трче неколико кругова око њега да би избегли промрзлине. Изазов се завршава по повратку у сауну, где се исцрпљени учесници окрепљују алкохолним напицима.

У јануару 2019. године основан је Клуб 300 ван Антарктика, у близини америчког града Минеаполиса у Минесоти. Три мушкарца учествовала су у изазову. Најпре су се загрејали у сауни на 138 степени, а затим се ваљали по снегу на минус 33 степена.

Само најхрабрији учествују у топло-хладном изазову на Антарктику

Удружење „рушевина"

Ирски архитекта Брајан Хоган тачно се сећа једног од најгорих дана у животу. Возио је бицикл улицама Даблина 2001. године. Кад је био близу блока пословних зграда које је пројектовао четрдесет година раније, видео је да их више нема. Претворене су у крш. Тако је против своје воље постао члан удружења архитеката који су надживели своје грађевине.

Њихови састанци нису нарочито весели. Људи који су некад били најбољи у свом послу данас се све чешће суочавају са сликама својих архитектонских достигнућа претворених у рушевине. За ово удружење не издаје се чланска карта. Довољно је да грађевина буде срушена (не рачунају се пожари и друге несреће).

Удружење неуспешних

Оснивач Стивен Пајл приморан је да угаси удружење кад се показало да је и оно престало да служи сврси, али и даље може да се обнови. Наиме, британски новинар је седамдесетих година 20. века почео да окупља људе који су у животу имали бројне неуспехе, промашаје, ломове, или су неспособни, просечни и не нарочито добри у ономе што раде.

Током година Пајл је сакупио обимну грађу, па је одлучио да најбоље приче објави у неколико књига. Кобну грешку направио је оног тренутка кад је у једном издању одштампао образац који су људи могли да попуне и пошаљу да би се учланили. Удружење неуспешних је тако постало превише познато и успешно и самим тим се противило сопственим начелима. Пајл је одлучио да га угаси и од тада му свакодневно стижу молбе да промени одлуку ■

С. Лазић

Забавников
ЗОО

МУШКИ ПОНОС НА ИЗЛОЖБИ

Имају кошчице и бодље, изувијаног су облика, а могу да буду и двоструки. Природа је маштовито створила низ најразличитијих полних удова код животиња.

„Шупљикави" пениси подложни су ерекцији. „Влакнасто-васкуларни" имају велику количину везивног ткива. Код неких сисара током еволуције створене су кошчице с циљем да учврсте уд.

Али, ако неко жели да сазна много о животињским пенисима, треба да посети Исланд и обиђе Музеј пениса у Хаусвику, који има богату збирку. Што је још занимљивије, поседују и примерак пениса *Homo sapiensa.*

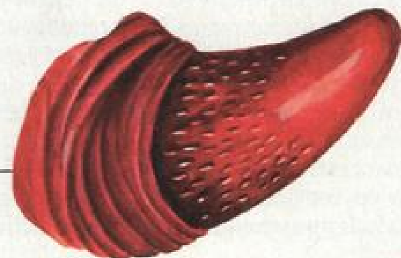
ЗМИЈА

Многи мужјаци змија имају два пениса. Њих називају хемипенисима. Који ће бити „на делу", зависи од тога с које стране мужјак обгрли женку. Док се „одмарају", хемиписи су у једној врсти џепа на левој или десној страни клоаке. Пре парења орган се испуни крвљу и лимфом.

ДОМАЋА МАЧКА

У купастом пенису домаће мачке постоје мале кошчице које подупиру орган с унутрашње стране. Као и код других сисара, орган на површини има 100–200 чекиња, дужине тек милиметар. То парење чини болном работом за женку. Зато се и оглашавају својеврсним (м)јаукањем.

ВИЛИНСКИ КОЊИЦ

Мужјак вилинског коњица има посебну израслину на стомаку – кашичицу која склања сперматозоиде мужјака-супарника. Ако се женка пари с мужјаком, а затим налети нови удварач, он „почисти" претходникове сперматозоиде. Иначе, органи за размножавање вилинског коњица смештени су у деветом реду стомачног дела. Они се при парењу пружају унапред.

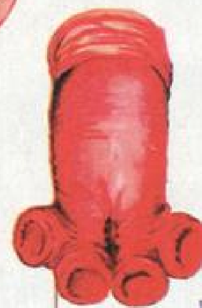

ДИВЉА СВИЊА

Док мирује, дугачак и танак пенис дивље свиње налази се у џепу испод коже на стомаку. У тренуцима опуштености, орган је закривљен, док се за при ерекцији исправи. Зашиљени чеп савршено пристаје органу који има облик налик харпуну.

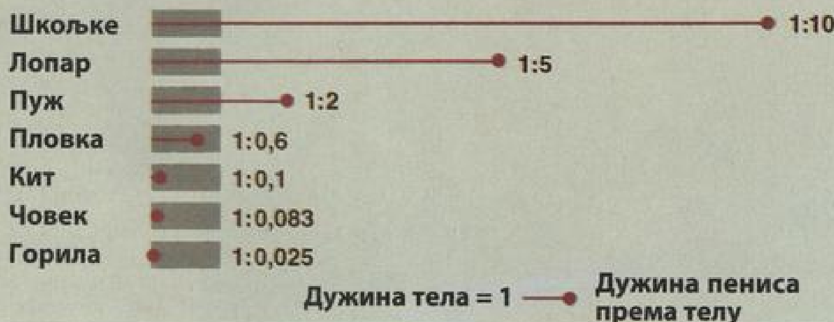

МРАВИЊИ ЈЕЖ

Са своја четири „излаза" пенис мравињег јежа, рођака кљунара који живи у Аустралији и на Новом Зеланду, јединствен је међу сисарима. За време полног чина употребљава само два од четири излаза – зато што одговарајући женски орган има само два „улаза".

ОДНОС ДУЖИНЕ ТЕЛА И ДУЖИНЕ ПЕНИСА

Шкољке	1:10
Лопар	1:5
Пуж	1:2
Пловка	1:0,6
Кит	1:0,1
Човек	1:0,083
Горила	1:0,025

Дужина тела = 1 — Дужина пениса према телу

АЈКУЛА

Ајкула има двоструки пенис цевастог облика, који се смешта у женску клоаку. А она је код ових животиња унутар тела. Поједине ајкуле имају пенис с рожнатим израслинама, што отежава приступ мужјаку до женке ради оплодње.

БЕЛИ НОСОРОГ

Мала израслина на пенису носорога спречава га донекле да продре до женке. Због тога је парење носорога дуготрајно. Траје око сат времена, а сперматозоиди доспевају где треба сваких неколико минута. Током парења врх се подиже и спушта прилагођавајући се женском полном органу.

АРГЕНТИНСКА ПЛОВКА

Реч је о једној од малобројних птица које имају пенис – и то веома дугачак. Наиме, може да буде дугачак и до 40 центиметара. Увијен је у спиралу. И вагина женке је изувијана, али у супротном смеру. Дакле, женка је та која води рачуна о оплодњи. Парење може да се деси само ако она то жели.

М. О.

О ТРОГЛАВОЈ ВЕШТИЦИ

Потпуно изморени, патуљци су се једва довукли до свог дома! Није се при доласку чула њихова весела песма, а за вечером није им било до јела. Принцеза Тара се веома забринула и распитивала се шта се то с њима дешава. Али, они су сви одреда ћутали, као да немају снаге – а можда ни смелости – да кажу шта се у рударском окну десило.

Најзад, Уча је проговорио: „Копајући у окну, прокопали смо рупу кроз коју смо се провукли и пред нама се указало подземно језеро испод Суве планине, за које смо и раније чули. То језеро је, кажу, благо радиоактивно и, самим тим, благотворно, корисно, јер купање у њему освежава и окрепљује. Поред њега некад су живели и дивови који су од људи бежали. А ми смо данас тамо затекли само једно чудовиште – огромну троглаву вештицу која је начисто побеснела кад нас је видела. Бацила је на нас неку црну магију и одмах смо занемоћали. Ево, једва смо се до дома довукли!"

Ах, како се Тара забринула! Није знала шта да ради јер не уме да скида црну магију иако су је одмалена томе учили.

Онда се у очајању досетила како да помогне омађијаним патуљцима. Сетила се да у васионском броду, при врху Суве планине, има „Хипер Он", који смањује бол и укоченост мишића, главобољу, умор, стрес, а побољшава струјање крви. Позвала је змаја Драгона и испричала шта се патуљцима десило. Замолила га је да је опет однесе до васионског брода.

Он је, наравно, пристао јер би за њу и небо преокренуо ако треба. Тара је у васионском броду брзо нашла „Хипер Он" и вратила се да лечи патуљке скидајући црну магију троглаве вештице.

Ни змај није седео скрштених руку. Упутио се ка подземном језеру где су некад живели дивови, али су их побила троглава чудовишта која су на Земљу стигла с Ориона. Та чудовишта се и данас крију по пећинама Суве планине и, чим им се укаже прилика, шчепају радозналог чобанина који се приближи пећини, а онда се његовим месом засладе.

Него, змај није тачно знао где је вештичина пећина и како се у њу улази. Али, налетео је на травара Власту, који је брао лековито биље. Он је Драгону показао улаз у пећину, који се од шумарка није добро видео.

Змај је ушао и затекао троглаву вештицу како једе срну. Питао ју је:

„Вештице, да ли си ти бацила црну магију на седам патуљака?"

Уплашивши се од змаја, она је одмах признала да је хтела да их црном магијом умртви и да тако има храну бар за седам дана. Није јој јасно како су њену магију преживели и побегли. Тада змај рече:

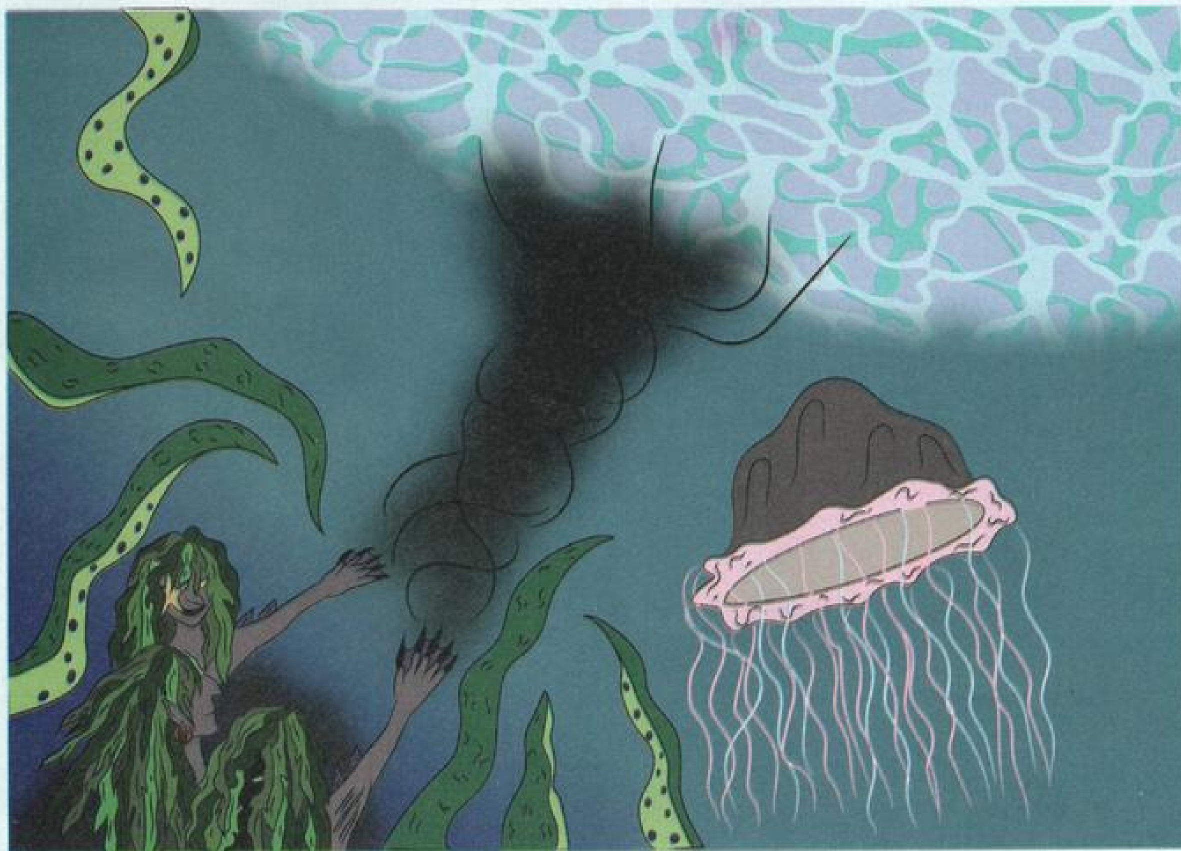
„Е па, више ти неће требати никаква храна, па ни патуљаста!"

Ту спржи вештицу својом ватром, па се брзо врати принцези и патуљцима да им саопшти да је троглава вештица спржена и да после посла могу слободно да се окрепе на језеру.

Патуљци ову вест радосно прихватише мада их је Тара већ опоравила „Хипер Оном".

Сутрадан, у недељу, змај понесе на леђима Тару, Стрибора и патуљке да се сви у лековитом језеру окупају. Тако се ова бајка завршава ■

Драган Јовановић

Илустровала **Катарина Радоњић**

Тајна насеобине Роанок

ГДЕ СУ НЕСТАЛИ ЉУДИ?

Становници енглеске насеобине основане у 16. веку на источној обали Северне Америке одједном су нестали. Историчари се и данас питају шта се с њима догодило.

Почетак је обећавао. Сер Волтер Роли, спреман да увећа свој углед и утицај, обезбедио је краљевску повељу о оснивању енглеских колонија с друге стране Атлантика. Као што је у спису из 1584. године наведено, те удаљене незнабожачке земље нису биле у поседу хришћанских владара, што је привукло житеље Старог континента. Домороци у Северној Америци мислили су сасвим другачије...

Исте године Роли је у извиђачку мисију послао два брода под заповедништвом Филипа Амадаса и Артура Барлоуа. Приобаље данашње Северне Каролине било је примамљиво, а посебно се издвајало острво Роанок као место за оснивање колоније. Мештани су били питомији од северних суседа из Лабрадора и Њуфаундленда. Осим тога, острво је могло да послужи као база из које ће нападати шпанске бродове и напредовати ка западу у нади да ће наћи пут ка Пацифику. Било је погодно и за ширење хришћанског учења.

Колико вреди један чајник

Убрзо су вести о далекој земљи почеле да се шире Енглеском. Барлоу је по повратку причао о лепим кедровим шумама пуним јеле-

Волтер Роли, оснивач колоније

☞ на. Иако су односи с Индијанцима били напети, Британци су се трудили да их представе у много бољем светлу. Рецимо, препричавали су како су домороци вољни да размене 50 комада крзна за само један бакарни чајник.

Барлоу је истицао да им они дружељубивији свакодневно доносе срндаће, зечеве, рибу, воће, орахе. Бринули су га њихови верски обичаји, али се и по том питању трудио да улепша ствари. Чак су и два „амбасадора" Мантео и Ванчезе, угледни припадници тамошњег племена, допутовали у Енглеску и направили праву пометњу. Био је то добар начин да се обезбеде нова средства.

Другу, много значајнију експедицију послали су 1585. године. Предводио ју је Ричард Гренвил. Око 600 људи, углавном војника и занатлија, направило је логор на острву и почело да подиже утврђење. Значајне кораке направио је Томас Хариот, истраживач биљног и животињског света, а сликар Џон Вајт израдио је вредне мапе и слике. Његови акварели помогли су нараштајима Европљана да боље разумеју Северну Америку.

Како је током путовања потрошено много залиха, неке придошлице нашле су се у незавидном положају – морали су да послују с племенима. Сарадња није била нарочито успешна. Неки су успоставили пријатељске односе, али већина староседелаца, који су дотад на колонију гледали с подозрењем, отворено је показала непријатељство. То је и Енглезе учинило суровијим.

Гренвил је схватио да је најбоље побећи одатле и остварити зараду гусарењем. Оставио је Ралфа Лејна и стотину војника на Роаноку. Стање се убрзо погоршало, па је остала само мала група оних којима је поверено да чувају енглески положај. Због недостатка луке с дубоком водом острво је изгубило првобитну привлачност. Кад је након Лејновог одласка Гренвил свратио до Роанока, затекао је само неколико костију војника. То, међутим, није крај приче.

Шпанска блокада

Џон Вајт је 1587. године предводио трећу експедицију. Намера је била да дођу до залива Чесапик, али успут су застали на Роанок да процене стање. После дуже расправе донели су неочекивану одлуку. Именован за гувернера, Вајт је с осталих 117 путника решио да поново оснују колонију. Ствари се нису одвијале како ваља. Један од Вајтових саветника Џорџ Хоу нађен је мртав у шуми. Колонисти су узвратили, па су уследиле несреће.

Краљица Елизабета I подржала је бројне прекоморске подухвате, укључујући и Роанок

Вајт је отишао у Енглеску у нади да ће добити подршку и залихе. Време му није ишло наруку. Шпанска армада блокирала је океанске путеве, због чега је морао да одложи повратак у Америку. Кад је коначно отпутовао 1590. године, затекао је напуштену насеобину на Роаноку.

После неког времена Вајт и његови људи пронашли су траг: слова „КРО" урезана на дрвету и запис „Кроатоан" на стубу утврђења. Наиме, раније је договорено да колонисти оставе неки знак ако одлуче да наставе пут, те да урежу крст на оближњем дрвету ако их неко насилно протера. Пошто Вајт није нашао крст, надао се да су колонисти и даље живи негде другде.

ВИРЏИНИЈА ДЕР И СТВАРАЊЕ МИСТЕРИЈЕ

И поред тога што се о њеном животу мало зна, Вирџинија Дер има велики утицај на америчку културу. Била је унука гувернера Џона Вајта и сматра се првим дететом енглеског порекла рођеним у Новој Енглеској. Нестала је с осталим колонистима, али никад није престала да заокупља машту људи.

Постала је део предања, појављивала се у песмама, причама, стриповима, телевизијским програмима и филмовима. Њено име коришћено је за разне производе – од слаткиша и сокова до вина и жестоких пића. Три и по века након њене смрти, 1937. године, издата је поштанска марка с њеним ликом. За многе Американце, нарочито оне с југа, Вирџинија је симбол храбрости, чедности, наде и нових почетака ■

Крштење Вирџиније Дер

Али, где? Логична претпоставка била је да су на суседном Кроатоану (данашњем Хатерасу), острву које је добило име по индијанском племену. Вајт није добио прилику да спроведе истрагу јер је морао да се врати у Енглеску. Уследило је више покушаја да се реши загонетка. Послата је експедиција 1603. године и још неколико пута по оснивању колоније у Џејмстауну 1607. године. Ипак, ни после четири века нико не зна шта се десило.

Једни верују да су Шпанци уништили колонију Роанок, а други да су колонисти покушали да се врате у Енглеску и страдали на океану. Могуће је и да су их урођеници масакрирали. Најзанимљивија је теорија да су се колонисти измешали с Индијанцима и прихватили њихове обичаје и начин живота.

Лажни трагови

Бројни трагови јављали су се с годинама, али ниједан није убедљив. Археолози су ископавали предмете који су припадали Енглезима, али то није доказ да су на тим местим боравили колонисти с Роанока. Можда су ту завршили услед трговине робом. Откривене су и камене грађевине, које су за урођенике биле непознаница. Забележене су и приче Индијанаца да воде порекло од тих колониста. И поред савремених ДНК анализа, коначног одговора нема.

Било је и лажних трагова. Познато је камење на ком је, наводно, Еленор Дер, кћерка Џона Вајта, забележила да се осамдесетих година 16. века десило крвопролиће које је мало ко преживео.

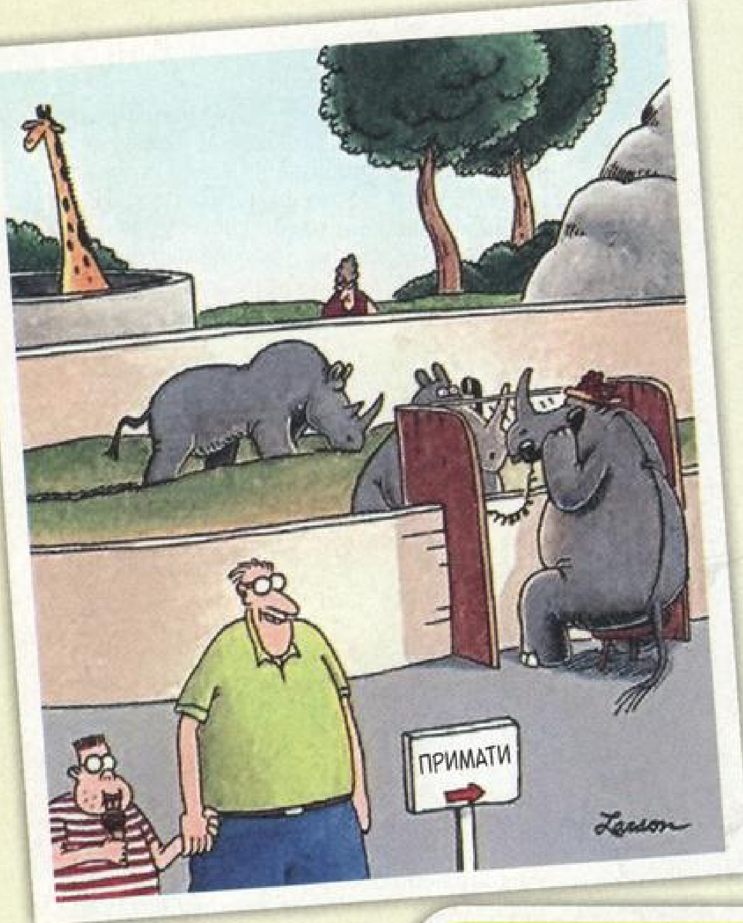
Историчари се и даље боре с тајном. Занимљиво је новије откриће знака на мапи Џона Вајта, скривеног испод малих закрпа, који указује на то да су се колонисти преселили на око 80 километара од Роанока. Можда су тамо завршили. Можда су задобили поверење више племена, да би затим страдали у неком сукобу.

Ова загонетка од првог дана има неоспоран утицај на америчку културу. Данас готово сваки школарац у САД има нешто да каже о нестанку колоније. А много тога је забележио сам Томас Хариот – о видрама, бисерима, шећерној трсци, камењу на обалама. Можда је разлог нестанка Енглеза с тог рајског места њихово непоштовање и лоше опхођење према староседелачком становништву ■

С. Лазић

Мапа источне обале Северне Америке аутора Џона Вајта (1585)

СЛИКА НИЈЕ БАШ СЈАЈНА, ГОСПОДО! НАСТУПАЈУ КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ И СИСАРИ ПРЕУЗИМАЈУ СТВАР, ПОШТО МИ СВИ ИМАМО МОЗАК ВЕЛИЧИНЕ ОРАХА.

УВРНУТИ СВЕТ ГЕРИЈА ЛАРСОНА

ИЗВОЛИТЕ, ГОСПОДИНЕ, РАЈ ИЛИ ПАКАО? ХАХА, НАРАВНО ДА ЈЕ ПАКАО, АЛИ МЕ УВЕК ЗАБАВЉА КАД ПОСТАВИМ ТО ПИТАЊЕ.

ПРВАЦИ СВЕТА

Најбогатији, најсмртоноснији и најдуговечнији краљеви и цареви, као и они који су имали највише жена и наследника...

НАЈБОГАТИЈИ

Краљ Пумипон Адуњадет

(Тајланд)
1946–2016. године

Као најбогатији владар, Пумипон Адуњадет, или краљ Рама IX, ушао је у Гинисову књигу рекорда 2012. године. У часопису „Форбс" његово богатство процењено је на 22 милијарде долара. У поседу тајландског владара био је највећи брушени дијамант на свету од 545 карата.

Рама IX преминуо је 2016. године и досад ниједан владар није премашио његово богатство. Највише му се приближио Хасанал Болкија, султан од Брунеја, који је био „тежак" око 20 милијарди долара 2011. године ■

НАЈДУЖА ВЛАДАВИНА

Собуза II

(Свазиленд)
1899–1982. године

Краљица Елизабета II 2015. године надмашила је краљицу Викторију, поставши британски монарх који је најдуже владао. Ипак, још није оборила светске рекорде.

У Европи је на првом месту Алфонсо I од Португалије, који је владао 73 године и 220 дана, од 30. априла 1112. године до 6. децембра 1185. године. У новијој повести престигао га је Собуза II, владар Свазиленда који је на престо дошао кад је имао само четири месеца. Остао је на њему 82 године.

Постоје претпоставке да су неки владари били и дуже на трону, али ове податке је тешко проверити. Верује се да је египатски фараон Пепи II постао владар као шестогодишњак (2281. п. н. е.) и да је остао на престолу 94 године, као и да је Мин Хти, краљ Аракана (данас део Мјанмара) владао укупно 95 година (1279–1374) ■

НА ТРОНУ

НАЈКРАЋА ВЛАДАВИНА

Султан Халид бин Баргаш

(Занзибар)
25–27. август 1896. године

У Гинисовој књизи рекорда забележено је да су два владара провела на престолу мање од пола сата. Луј XIX постао је краљ након што се његов отац Шарл X одрекао престола после Јулске револуције 1830. године. Убрзо је и сам абдицирао, препустивши престо Анрију, војводи од Бордоа, пре него што је побегао у Британију.

Крунисани португалски принц Луис Филипе такође је изгубио круну у револуцији. Његов отац Карло I погубљен је у Лисабонском краљеубиству 1908. године, а Луис Филипе је преминуо 20 минута касније.

Ова два принца нису добила прилику да управљају земљом, па титула монарха који је најкраће владао иде занзибарском султану Калиду бин Баргашу, који је на престолу био два дана. Британци су послали ратне бродове да опколе његову палату и поразили га у најкраћем забележеном рату, Англо-занзибарском рату у трајању од 45 минута ■

НАЈВЕЋА КРАЉЕВИНА

Краљица Викторија

(Уједињено Краљевство Велике Британије и Ирске, Индија)
1837–1901. године

Британско краљевство укорењено је у 16. веку, али врхунац је достигло тек током владавине краљице Викторије. Њена империја покривала је петину света и била је највећа у повести.

Надметање с осталим европским земљама довело је до стварања британских колонија и светске трговине дуваном, шећером, чајем и робовима. Прве колоније појавиле су у Северној Америци почетком 17. века, затим на Јамајци 1655. године и на северозападу Канаде 1670. године. До 1661. године Британци су почели да прелазе у Африку, најпре населивши острво на реци Гамбији, а 1788. године прве британске заједнице настаниле су Аустралију.

На почетку Викторијине владавине колоније су се појавиле у Јужној Африци, да би се с временом прошириле на Нови Зеланд и Египат. Године 1877. Викторија је постала краљица Индије ■

НАЈВИШЕ НАСЛЕДНИКА

Краљ Абдулазиз ал-Сауд

(Саудијска Арабија)
1932–1953. године

Краљ Абдулазиз утемељио је Саудијску Арабију 1932. године. Имао је 45 синова, од којих је потекао сваки саудијски краљ. Не зна се тачно колико је имао кћерки, али се зна да данас краљевска породица има преко 15.000 чланова. Његов најстарији син краљ Сауд имао је 52 сина и 54 кћерке ■

НАЈСМРТОНОСНИЈИ

Нурхаци, цар Тјенминг

(Кина)
1616–1626. године

Нурхаци је предводио свргавање династије Минг с власти. Био је вођа Манџуријаца који више нису могли да поднесу глад, несташицу сребра и повећање пореза почетком 17. века. Резултат његове објаве рата био је један од најкрвавијих сукоба икад забележених. Процењује се да је око 25 милиона људи страдало, да би коначно династију Минг заменила династија Ћинг. У бици за Јангџоу, коју је предводио његов син, принц Додо, страдало је 800.000 људи ■

НАЈВИШЕ ЖЕНА

Султан Ибрахим Нџоја

(данашњи западни Камерун)
1886–1933. године

Краљ Хенри VIII чувен је по томе што је имао шест жена, али то није ни близу светском рекорду у највећем броју краљевских супруга. Владар Саудијске Арабије Ибн Сауд наводно је имао 30 жена, Собуза II више од 100, а Ибрахим Нџоја више од 600 ■

НАЈВИШЕ ПУТОВАЊА

Краљица Елизабета II

(Уједињено Краљевство и Комонвелт)
Од 1952. године

Савремени монарси су у предности кад су путовања у питању, а нико није обишао више земаља од краљице Елизабете II. Прешла је више од 1,6 милиона километара, и то без пасоша.

До 2012. године посетила је 116 земаља, укључујући 53 државе Комонвелта, а до 2016. године укупно је била на 256 званичних путовања. Нека места су јој и даље недоступна – никад није посетила Египат, Израел, Аргентину и Грчку, домовину покојног супруга, принца Филипа ■

ЛИЦЕ НА НАЈВИШЕ ВАЛУТА

Краљица Елизабета II

(Уједињено Краљевство и Комонвелт)
Од 1952. године

Лик краљице Елизабете II налази се на новчићима у више од 35 земаља, укључујући Аустралију, Бахаме, Бермуде, Канаду, Кајманска острва, Јамајку, Нови Зеланд, Нигерију, Маурицијус, Папуу Нову Гвинеју, Сејшеле, Јужну Африку и Велику Британију ■

НАЈДУЖИ БРАК

Такахито, принц Микаса

(Јапан)

У овом такмичењу рекорд засад држи Такахито, принц Микаса. Венчао се с Јурико, принцезом Микаса, 1941. године и остао с њом 75 година, све до смрти. На другом месту су краљица Елизабета II и принц Филип, који су у браку били од 1947. до принчеве смрти ■

Припремила
С. Лазић

ČOVEK SA UKUSOM ZA AVANTURU
GORDON REMZI
SKRIVENI UKUSI SVETA
SVAKE NEDELJE U 21:00
NATIONAL GEOGRAPHIC
natgeotv.com/rs
1245

За читање и уживање

ИВАН ЈАКО

Данил Хармс

Иван Јаковљевич Бобов пробудио се у најбољем расположењу. Завирио је испод јоргана и одједном угледао таваницу. Красила ју је огромна сива флека, на рубовима зеленкаста. Ако се у флеку гледа нетремице једним оком, она почиње да личи на носорога упрегнутог у таљиге, мада неки мисле да пре личи на трамвај који је зајашио неки грубијан. Уосталом, иста флека садржавала је чак и обрисе неког града.

Иван Јаковљевич погледа у таваницу, али не у правцу флеке, него негде другде; притом се осмехну и зажмири. Затим је исколачио очи и тако високо подигао обрве да му се чело скупило као хармоника и сасвим би и нестало да Иван Јаковљевич није опет зажмирио и, одједном, као да се нечега постидео, покрио се јорганом преко главе. Учинио је то тако брзо да су му испод другог краја јоргана извириле голе ноге, а на палац леве сместа се спустила једна мува. Иван Јаковљевич мрдну палцем, а мува само прелете на пету. Тада он ухвати јорган обема ногама – једном ногом је повукао јорган одоздо, а другом, савијеном, одозго и тако га смакнуо с главе.

„Шипак", рече Иван Јаковљевич и надува образе.

Обично, кад је Ивану нешто полазило за руком, или, напротив, кад му није успевало ништа, говорио је увек „шипак" – наравно, не гласно и нипошто зато да би га когод чуо, него тек онако, самом себи.

И тако, рекавши „шипак", Иван Јаковљевич седе на кревет и пружи руку према столици на којој су биле његове панталоне, кошуља и остало рубље. Волео је пругасте панталоне. Али једном, одиста, пругасте панталоне нису могле да се нађу ни за лек. Иван Јаковљевич био је и у Лентексу, и у Робној кући и у Пасажу, и у тржном центру, обишао је све радње на петроградској страни. Чак је запуцао и до Охте, али нигде није могао да нађе пругасте панталоне. Његове старе биле су толико изношене да се више не могу обући. Иван их је крпио неколико пута, али на крају ни то није вредело.

Опет је обишао радње и, опет не нашавши пругасте панталоне, најзад одлучио да купи једне кариране. Али ни кариране нису могле нигде да се нађу. Онда је Иван Јаковљевич одлучио да купи једне сиве, али нигде није било ни сивих. Није било ни црних, које су грађи Ивана Јаковљевича посебно пристајале. Тада је Иван Јаковљевич пошао да купи тегет панталоне, али још док је тражио црне, свуда су већ биле нестале тегет и браон.

Најзад је Иван Јаковљевич ипак успео да купи зелене панталоне са жутим туфнама. У радњи се Ивану Јаковљевичу учинило да панталоне и нису тако дречаве и да жуте туфне уопште не боду очи.

Али кад је стигао кући, Иван Јаковљевич нађе да једна ногавица као да има елегантне шаре, али да је друга просто тиркизна и да жута туфна на њој управо дречи. Иван Јаковљевич се понадао да ће урадити боље ако преврне панталоне на наличје, али овде је на обе ногавице превладавала жута боја са зеленим туфнама. Панталоне су изгледале тако забавно да им, што кажу, кад би их изнео на позорницу после пројекције филма, ништа више не би недостајало. Публика би се пола сата ваљала од смеха. Два дана се Иван Јаковљевич није усуђивао да обуче нове панталоне, али кад су се старе већ толико офуцале да се издалека видело да ваља закрпити

и његове дугачке гаће, био је принуђен да најзад обуче нове.

Нашавши се први пут у новим панталонама, он изађе напоље веома опрезно. Помоливши се из улаза, прво је погледао на обе стране и, тек кад се уверио да никога нема, изашао је на улицу и пожурио на посао. Прво је срео продавца јабука, који је носио огромну корпу на глави. Он ништа није рекао кад је угледао Ивана Јаковљевича и зауставио се тек кад је Иван замакао, а пошто му корпа пуна јабука није дозвољавала да окрене само главу, окренуо се целим телом и испратио га погледом. Можда би и завртео главом да није било те корпетине.

ВЉЕВИЧ БОБОВ

Иван Јаковљевич је ведро корачао, сматрајући сусрет с трговцем за добар знак. Није видео цео онај накнадни маневар трговчев и тешио се да панталоне ипак не упадају толико у очи. Сад је у сусрет Ивану Јаковљевичу долазио исти онакав службеник с торбом под мишком какав је био и сам Иван Јаковљевич. Док су се мимоилазили, службеник пређе погледом по Ивановим панталонама и застаде. Иван Јаковљевич такође стаде. Службеник га је гледао, а овај је гледао службеника.

– Опростите – рече службеник – да не знате можда како се стиже до овога... до државног... до државне берзе?

– Наставите само низ улицу. Преко моста. Не, не у том правцу, него овуда – рече Иван Јаковљевич.

Службеник се захвали и журно оде, а Иван Јаковљевич после неколико корака, кад је видео да му се приближава нека службеница, погну главу и претрча на другу страну улице. Закаснио је на посао и појавио се зловољан. Његови сарадници су, наравно, обратили пажњу на зелене панталоне с ногавицама различитих боја, али су очигледно нагађали да су оне узрок зловоље Ивана Јаковљевича и нису га узнемиравали питањима.

Две недеље се Иван Јаковљевич пекао на ватри носећи зелене панталоне, док му колега Аполон Максимович Шилов није предложио да купи његове личне пругасте панталоне јер оне Аполону Максимовичу нису потребне ■

С руског превео
Дејан Михаиловић
(Данил Хармс, *Сто случајева*, Лагуна, 2016)

Данил Хармс (1905–1942) био је сатиричар ране совјетске ере. Писао је надреалистичке и апсурдне приче, поезију, а бавио се и драматургијом.

Рођен је као Данил Иванович Јувачов, а псеудоним Хармс смислио је у средњој школи. Писао је и под именима Хормс, Чармс, Дандан, Шардам. Његово стваралаштво надахнуто је делима Велимира Хлебњикова, Алексеја Кручониха, Александра Туфанова, Казимира Маљевича. Већина његових дела објављена у тајности као самиздат. Осуђен је због антисовјетског деловања и провео је годину дана у затвору у Курску. Током опсаде Лењинграда 1941. године ухапшен је по други пут због „исказивања дефетизма". Умро је од глади у затвору.

Хармс је и цртао, свирао је рог и хармонијум, степовао, изводио мађионичарске трикове, мајсторски смишљао загонетке и вицеве и писао филозофске расправе. Дајући некоме своје број телефона 32-08, умео је да каже: „Лако се памти – 32 зуба и 8 прстију". Одевао се у фрак и носио цилиндар, представљајући се као свој измишљени старији брат. Носио је кишобран и свуда водио пудлицу. Због необичног изгледа и накита у Другом светском рату често су га мешали с немачким шпијунима.

Знатно је утицао на послератне нараштаје руских и многих европских писаца ■

ГО*НОБУС ЈЕ БУДУЋНОСТ

Од 2014. године путнике у Бристолу превози један наизглед обичан „Сканијин” аутобус који покреће необично гориво – људски измет!

Пре 7 година инжењери из „Генека”, одељења енглеског јавног водопривредног предузећа „Весекс вотер”, задуженог за управљање канализацијом и прераду отпада, одлучили су да дају нов смисао термину „отпадне воде”. Почели су да из канализације издвајају чврсте отпадне материје органског порекла (да не кажемо баш...) и претварају их у биометан. То је делотворно гасно гориво, веома запаљиво. Добија се из низа органских отпадака – од фекалија до остатака хране – те се сматра потпуно обновљивим извором.

Након што су мотор једне „Сканије” прилагодили тако да троши новостворено гориво, започели су оглед на линији дугој 15 километара, од Бристолског аеродрома до градића Бат. Овај еколошки аутобус у поређењу с дизел верзијом избацује 30 одсто мање угљен-диоксида и чак 90 одсто мање азотних оксида у атмосферу. Кад потроши гориво, допуњава се у постројењу за пречишћавање бристолске канализације. Као много боље еколошко решење, биогас у будућности може да замени течни нафтни гас на пумпама, али и друге смеше гасова које се користе за грејање, кување и стварање струје у нашим домовима ■

С. Н.

АЛГАДИЗЕЛ

Нова врста горива могла би да се прави чак и од светлости. Наиме, научници су почели да у биолошким реакторима узгајају микроскопску врсту алги која користи снажну светлост за раст. Ове алге имају доста уља, које се касније претвара у гориво.

Биореактор за прављење горива од алги

БРДО ЂУБРЕТА

Откако је на острву Амагер у Данској почела да ради електрана „Амагер рисорс центар”, канте за ђубре постале су извор енергије који напаја Копенхаген. Огромне пећи за спаљивање отпада стварају енергију, а постројење је претворено у одрживи скијашки центар који ради преко целе године.

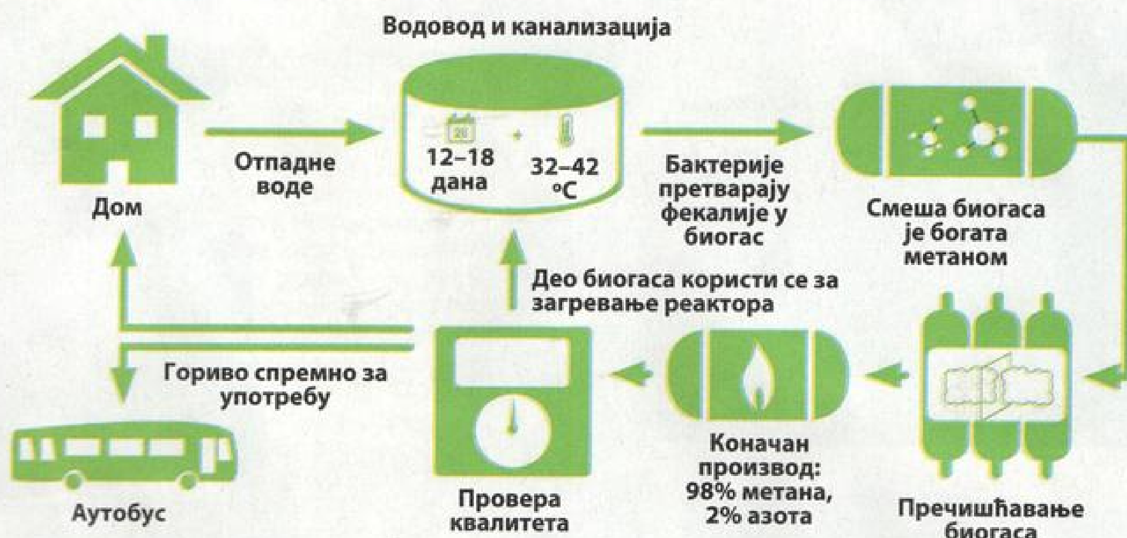
Електрана на острву Амагер унапређена је у центар за опасне спортове

Кров је претворен у скијашку и бициклистичку стазу

Зидови служе као вештачка стена и место за раст биљака

КАКО РАДИ БИО-АУТОБУС?

Биометан се производи загревањем чврстих отпадних материја у вакуумским резервоарима у којима бактерије претварају фекалије и остатке хране у гас. Чврсти остаци прашине и бактерија, као и непријатни мириси, пречишћавају се, а гас се потом прерађује и претвара у метан чист 98 одсто. Након тога може да се користи као погонско гориво за возила или за потребе домаћинстава ■

БИО-АУТОБУСИ

Аутобус који покреће гориво од измета саобраћа на редовној линији 2 у Бристолу, а однедавно сличан аутобус превози путнике и у Ослу, у Норвешкој. Покреће га гориво створено од материја које труле у биолошким реакторима. Након обраде одстрањују се мириси који би нарушили усхићеност путника.

Резервоар аеродинамичног облика стоји на крову аутобуса, а гас у њему сабијен је под притиском од 200 атмосфера

owered by your waste for a sustainable future GENeco Sustainable Solutions

Tell us what you think #biobus

Аутобус са 40 седишта пређе 300 километара с једним пуњењем гаса

Издувни систем избацује 97 одсто мање дима и 90 одсто мање азотних оксида од оних на аутобусима с дизел моторима

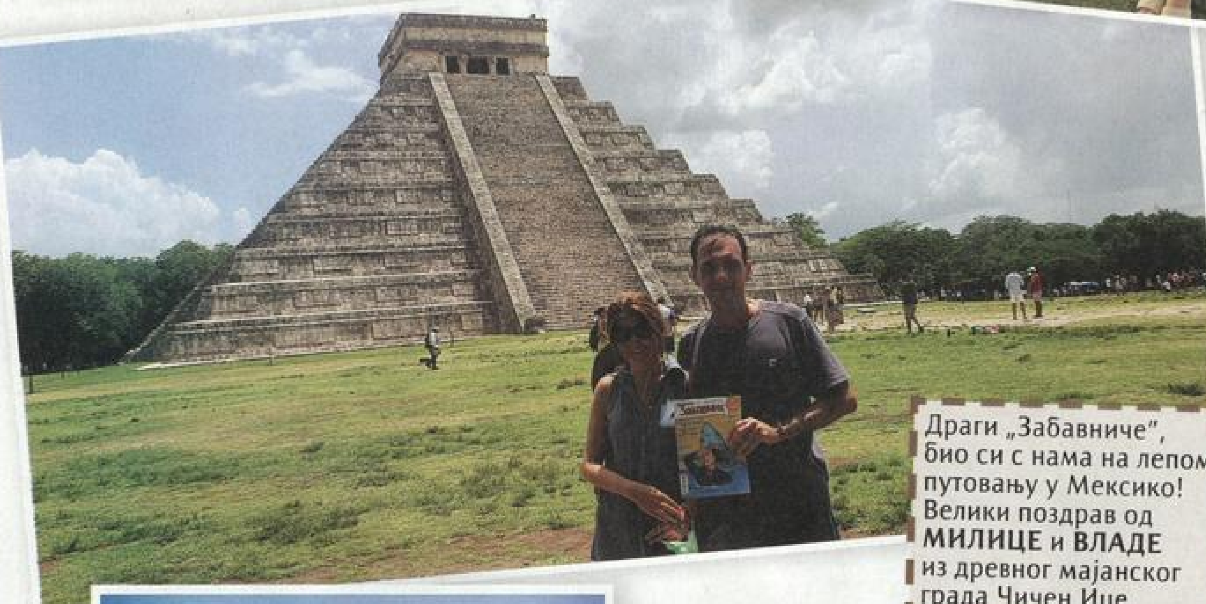

ЈОСИФ БОЖОВИЋ са „Забавником” на Мусали, највишем врху Балкана, на планини Рила у Бугарској.

Шаљем вам велики поздрав из шареног Лас Вегаса! Уз ваш лист сам одрасла, а читам вас и у Сједињеним Америчким Државама. Посебан поздрав за мог тату Гилета, чувеног колекционара „Забавника” који ми редовно шаље мој омиљени часопис право из мог Београда. **КРИСТИНА МИХАЈЛОВСКИ**

Драги „Забавниче”, био си с нама на лепом путовању у Мексико! Велики поздрав од **МИЛИЦЕ** и **ВЛАДЕ** из древног мајанског града Чичен Ице.

„Забавник” као четврти члан београдско-врањанске екипе на Касандри. Велики морски поздрав од **МИЛОША**, **МИЛЕНЕ** и **ПРЕДРАГА**!

Овог лета упознали смо природне лепоте Албаније. **ТАЊА**, **МАРИЦА**, **ВАЊА** и **НЕБОЈША** из Старе Пазове на извору реке Бистрице.

БИЛО КУДА, СА ЗАБАВНИКОМ СВУДА!
Невероватна је приврженост наших читалаца свом листу! За ову рубрику дневно нам стиже на десетине прилога и немогуће их је све одједном објавити, али ће сви, засигурно, бити објављени. Само стрпљења и „Забавник” под мишку. Приврженост је двосмерна улица.
Слике слати на адресу politikin.zabavnik@politika-ad.com ■

Колумбо вара посаду

Занима ме кад су почели да се воде бродски дневници.

ДАНИЈЕЛ
Краљево

Први прави бродски дневник водио је Кристифор Колумбо 1492. године док је бродом Санта Марија путовао преко Атлантског океана. Пре њега заповедници бродова нису имали посебну бележницу у коју би уписивали све догађаје на броду и око њега, већ само опште написе на посебним листовима. Колумбо је био први морепловац-заповедник брода који је, поред правог, водио и лажни бродски дневник.
Наиме, посади је на почетку путовања рекао да ће у пловидби на запад угледати копно после 1296 километара, док је у прави бродски дневник уредно уписивао стварно пређени пут. Међутим, како није било копна на видику, Колумбо је уплашеној и готово побуњеној посади показао лажни бродски дневник с уписаним умањеним пређеним путем, умирујући морнаре да ће копно угледати за десетак дана, што се и догодило ■

Анђеоски водопад

Можете ли да ми кажете који је водопад највиши на свету?

ДАРКО СПАСИЋ

Највиши водопади на свету јесу **Анђеоски водопади у Венецуели, који падају с висине од 979 метара.** На језику древног индијанског народа овог краја њихово име гласи *Kerepakupai meru*. Налазе се на маленој реци Чурун у националном парку Канаима у венецуеланској провинцији Боливар. Вода се претвара у измаглицу пре него што падне на земљу.
Трагајући за рудним налазиштима, водопаде је сасвим случајно угледао и откриће обелоданио амерички пилот Џими Ејнџел 16. новембра 1933. године, па су име добили по његовом презимену (енг. *angel* – „анђео") ■

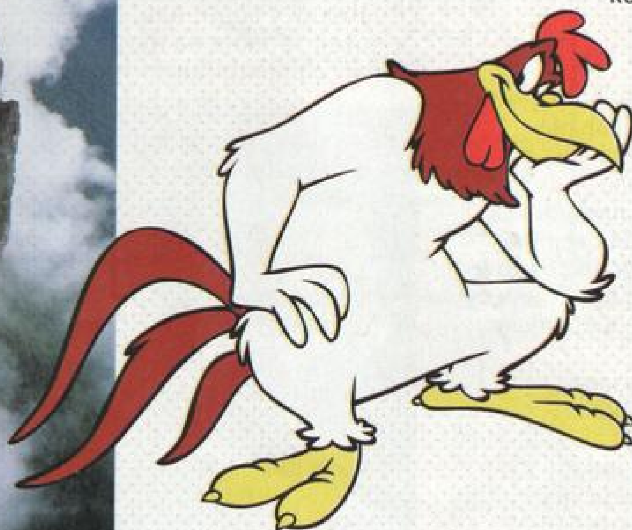
Сличан сличном

Како животиње препознају припаднике своје врсте?

МАРКО
Београд

Готово на исти начин као ми – користе се комбинацијом изгледа, дозивања, понашања и мириса. Код различитих врста свако чуло у различитој мери доприноси коначној процени, зависно од тога колико се која животињска врста ослања на поједино чуло. Највећи број сисара има боље чуло мириса од људи, те ће пре веровати носу него очима.
Ипак, препознавање припадника исте врсте није особина свих животиња. На пример, многе патке ће се залетети на прву покретну ствар коју примете, и то убрзо пошто се излегу ■

Народ из Павићевог Речника

Ко су били Хазари?

АЊА
Ниш

Судбина Хазара је својеврсна поучна историјска прича. Хазарима су се називала туркменска и иранска племена са Кавказа која су основала велико трговачко царство у Русији. Било је то у 6. веку. Године 737. главни град померили су северније, у Итил, близу ушћа Волге и кренули у освајања према западу.

На врхунцу моћи, крајем 8. века, Хазари су владали великим подручјем од данашње Мађарске до иза Кијева – готово до саме Москве. Два византијска цара, Јустинијан II и Константин V оженили су се хазарским принцезама. Хазаре је уништио Свјатослав, руски јунак који је покушао да разграна руско трговачко подручје ■

Удри, муњо, удри, громе... А рибе ништа!

Кад гром удари о морску површину, да ли поубија рибе које су се затекле баш на том месту?

ДАНИЦА из Пожаревца

Срећом по рибе и остале становнике мора, водена маса распростире по површини електрицитет грома. Захваљујући томе, ништа се неће десити рибама које се затекну у води. Али, ако се човек затекне на путу којим се електрицитет грома креће ка земљи, неће имати исту срећу. Неки стручњаци саветују да би можда било паметно да човек који се затекне у олуји стоји на једној нози чим види муње које парају небо. Искуство је показало да несрећне краве које се у олуји сакрију под велико дрво страдају јер им електрично пражњење уђе кроз једну и поново се приземљи кроз другу ногу ■

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Ћир. изд. - Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941);год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952)- . - Београд : Политика Магазини, 1939-1941;1952- (Београд : Политика АД). - 30 cm

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник (Ћирилично изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

ПАРНЕ УКРШТЕНИЦЕ

Циклама, ентитет, нт, нота, Тели, ак, арија, о, р, варав, фар, гра, оданост, ра, мрки; кукурек, општина, сл, имин, микс, от, овлаш, а, д, актер, Рас, оми, Онтарио, мт, Верн ■

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

Карлинг, оптичар, не, Мија, тле, Јам, ронке, а, овде, ут, ла, рани, отпадак, ризница ■

ИСПУЊАЉКА

Рубикова коцка (рубрика, Николас, отварач, пишкота, Миљацка) ■

Од прстију до четкице

Занима ме откад људи негују зубе.
РАДЕ из Љига

Нега зуба је веома стара тековина цивилизације. Већ су Асирци, у 8. веку пре нове ере, трљали зубе прстима. Египћани се нису задовољили тиме, већ су изумели „четкицу" за једнократну употребу – изгребали би гранчицу жбуна мастике на једном крају и премазивали је неком врстом пасте коју су сами правили. Слично су чинили стари Грци и Римљани – жвакали су младе изданке и смолу жбуна мастике, али су Римљани додали пасту припремљену од истињеног камена пловућца, мермерног праха, млевеног дрвета и угљеног праха. Четкице за зубе какве данас имамо кинеско су откриће ■

РЕШЕЊА

1. ЗАМЕНИТЕ!

Помножите супротне бројеве, одузмите мањи број од већег и добићете средњи број. Тако је ? = 20 ■

2. ПРЕЛАЗ ПРЕКО РЕКЕ

Означимо витезове великим словима А, Б, В и Г, а њихове штитоноше а, б, в, г. Витез Г превози свог штитоношу на острво и враћа се. Витез В превози штитоношу в на другу обалу и враћа се. Витез В превози на острво витеза Г, одлази по свог штитоношу в и враћају се на обалу. У другој фази витезови А, Б и В и њихове штитоноше а, б и в прелазе на другу обалу, не искрцавајући се на острво (ово прелажење није завршено). У трећој фази витез А са штитоношом а одлази на острво и оставља га тамо, а витеза Г превози на десну обалу. Затим, штитоноша в превози прво штитоношу а, па затим штитоношу г ■

3. БРОЈ 100

Постоји петнаест решења, од којих наводимо два. Остала нађите сами.
98 + 7 – 6 – 5 + 4 + 3 – 2 + 1 = 100
9 + 8 + 76 + 5 – 4 + 3 + 2 + 1 = 100 ■

4. РАЗЛИЧИТИ НАЧИНИ

Укупан број начина износи 30 ■

5. ПРАЗАН ПРАВОУГАОНИК

Саберите све цифре у првом и трећем правоугаонику истог реда и резултат забележите у други правоугаоник. Дакле, ? = 30 ■

ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину ● ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину ● ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК **број 3630**

YU ISSN 0032-339X
Први број „Политикиног Забавника" изашао је 28. фебруара 1939. године

Издаје и штампа ПОЛИТИКА АД
Цетињска 1, 11001 Београд

За издавача
Зоран Мошорински
генерални директор

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Заменик главног и одговорног уредника
Петар Милатовић

Ликовно-графички уредник
Тања Милатовић

Редакција Немања Баћковић, Мила Божовић, Бранислав Вукомановић, Сања Лазић, Зорица Милошевић, Невена Мрђеновић, Срђан Николић, Предраг Петровић, Јелена Попадић, Урош Рајчевић, Весна Ракић (документација и web), Кристина Стаменковић

Секретаријат Нина Раденковић
Редакција *Цетињска 1/II* 11001 Београд

Секретаријат 330-1452
Техничка редакција 330-1454
Претплата 330-1638; 330-1640; 330-1633
Огласни сектор 330-1567
Телефакс 011/337-3319

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Редакција не одговара за садржај огласа.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
1 месец (4 броја) 720,00 дин.
3 месеца (12 бројева) 2.160,00 дин.
6 месеци (26 бројева) 4.680,00 дин.
12 месеци (52 броја) 9.360,00 дин.
Текући рачун код Комерцијалне банке АД Београд: 205-16454-02
Претплату слати уз обавезну назнаку: *ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".*

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Полугодишња/возом: 206 EUR или противвредност осталих валута. *Полугодишња/авионом*: I група – Европа: 219 EUR. II група – Азија – Африка: 229 EUR. III група – Америка – Аустралија: 237 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR
(или противвредност осталих валута)
за иностранство вршити преко:

I CORRESPONDENT BANK
SWIFT - BIC: DEUTDEFF
Name: DEUTSCHE BANK AG
City, Country: FRANKFURT AM MAIN GERMANY

II BENEFICIARY'S BANK
SWIFT - BIC: KOBBRSBG
Name: KOMERCIJALNA BANKA AD BEOGRAD
Street: SVETOG SAVE 14
City, Country: BEOGRAD REPUBLIC OF SERBIA

III BENEFICIARY
IBAN/ Account Number: RS35205007010034051636
Name: POLITIKA AD - ZA NOVINSKO-IZDAVAČKU I GRAFIČKU DELATNOST
Street: CETINJSKA 1
City, Country: 11000 BEOGRAD REPUBLIC OF SERBIA

Код уплате обавезно навести:
Претплата на лист Забавник
Копију уплате и адресу послати на:
ПОЛИТИКА АД, Претплата, Цетињска 1, Београд, Србија, на имејл: pretplata@politika-ad.com или на факс +381 11 3373-260, +381 11 330 16 40.
Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.rs
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika-ad.com
https://www.facebook.com/Politikin-Zabavnik-15481474654/

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU www.novinarnica.net

НАСЛОВНА СТРАНА
Рафал Олбински

издавача и уредника одговорних за садржину ● ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину
ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину ● ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана

Рекли су ...

о превари

ДВОСТРУКО ЈЕ ЗАДОВОЉСТВО ПРЕВАРИТИ ВАРАЛИЦУ.
Жан де Лафонтен
француски песник и баснописац (1621–1695)

ВАРАТИ ДРУГОГ – ТО ЈЕ ПУТ ДА ПРЕВАРИМО СЕБЕ.
Дени Дидро
француски писац и филозоф (1713–1784)

АКО МЕ ЈЕДНОМ ПРЕВАРИШ, ТИ СИ КРИВ. АКО МЕ ПРЕВАРИШ ДРУГИ ПУТ, ЈА САМ КРИВ.
арапска пословица

ЉУБАВ ЈЕ ПАРТИЈА КАРАТА ГДЕ СВИ ВАРАЈУ. МУШКАРЦИ – ДА БИ ДОБИЛИ, ЖЕНЕ – ДА НЕ БИ ИЗГУБИЛЕ.
Алфред Хичкок
енглески режисер (1899–1980)

НИ У РАТУ НИЈЕ СЛАВНА ОНА ПРЕВАРА КОЈА КРШИ ЗАДАТУ ВЕРУ И СКЛОПЉЕНЕ УГОВОРЕ.
Николо Макијавели
италијански филозоф (1469–1527)

НЕКО КО ДРУГЕ УВЕК ОБМАЊУЈЕ МОРА КОНАЧНО И СЕБЕ ДА ОБМАНЕ.
Серен Кјеркегор
дански филозоф и песник (1819–1855)

ДИВЉАЦИ СЕ УЗАЈАМНО ПРОЖДИРУ, ПИТОМИ СЕ УЗАЈАМНО ВАРАЈУ.
Артур Шопенхауер
немачки филозоф (1788–1860)

О, КАКВЕ ЗАПЛЕТЕ МРЕЖЕ ТКАМО КАД ПРВИ ПУТ ВАРАМО!
Валтер Скор
шкотски романописац (1771–1832)

НИШТА НАС НЕ МОЖЕ ТАКО ПРЕВАРИТИ КАО НАШЕ РОЂЕНО ОСЕЋАЊЕ СМИРЕНОСТИ И ПРИЈАТНОГ ЗАДОВОЉСТВА.
Иво Андрић
наш књижевник и нобеловац (1892–1975)

СВИ СЕ РАЂАМО ЧЕСТИТИ, А УМИРЕМО КАО ВАРАЛИЦЕ.
Лик Вовнарг
француски писац и филозоф (1715–1747)

СВАКОМЕ ЋУ ПРИЗНАТИ ПРАВО ДА МЕ ПРЕВАРИ, ОСИМ ПРИЈАТЕЉУ.
Меша Селимовић
наш књижевник (1910–1982)

КАД СЕ НЕКО ЗАЉУБИ, ПОЧНЕ ДА ВАРА САМОГ СЕБЕ, А ЗАВРШИ ВАРАЈУЋИ ДРУГЕ.
Оскар Вајлд
ирски књижевник (1854–1900)

МНОГИ ИЗМИШЉАЈУ ДА БИ ПРЕВАРИЛИ, А МНОГИ ЈЕР СУ САМИ ПРЕВАРЕНИ.
Сенека
римски књижевник (4. г. п. н. е.–65)

Тројански коњ као симбол највеће античке преваре, коришћен на снимању филма „Троја”, поклоњен је турском летовалишту Чанакале

ГАРФИЛДЕ!

ХОЋУ МАЛО ПАЖЊЕ.
www.facebook.com/garfield

ОБРАТИ ПАЖЊУ НА МЕНЕ!
ШЉУС!

ЕЈ! ТО БОЛИ!

ЗАШТО СИ МЕ УДАРИО?!

ТИ СИ УЖАСАН, УЖАСАН МАЧАК!
JIM DAVIS 7-16

ЛОШ МАЧАК! ТРЕБАЛО БИ ДА ТЕ...
ТАКО ЈЕ ВЕЋ БОЉЕ.

Raspored časova

VREME	PONEDELJAK	UTORAK	SREDA	ČETVRTAK	PETAK	SUBOTA

Ime

Razred

1246